

RELAȚIILE SINO-AMERICANE: O PACE RECE ȘI UN MEDIU INSTABIL

Mihai ZODIAN

Asia de Est a devenit una dintre regiunile fierbinți ale politicii internaționale. Tensiunile repetate dintre principalii actori și controversele legate de ascensiunea sau revenirea Chinei, importanța economică și demografică a societăților respective sunt deseori menționate în lucrările de specialitate. Paralela dintre războiul ruso-ucrainean și crizele din Taiwan este ușor de realizat. Globalizarea clasică poate că a stagnat, însă fenomenele politico-militare au efecte în spații îndepărtate, situație care amintește unele precedente istorice (Nye Jr. 2005).

Îmi propun să cercetez relațiile sino-americe din perspectiva securității, mai precis a cooperării și conflictului. Importanța temei provine din impactul și atenția de care beneficiază interacțiunea dintre Statele Unite și China și pentru că nu există însă un consens intelectual sau o paradigmă care să explice și să ofere recomandări clare. Dezvoltarea statului și societății chineze a devenit unul dintre principalele fenomene politico-militare și o caracteristică a epocii, iar două-trei administrații americane succesive au declarat un interes special pentru aceasta. În paralel, dezbaterile academice au ilustrat existența unor multiple interpretări și propuneri de acțiune, deseori incompatibile, dezbateri care continuă și acum (Ikenberry, și alții 2022)⁸².

Problemele Asiei de Est sunt notabile în sine, dar și pentru că pot influența actori și evenimente desfășurate la mare distanță, fiind astfel importante și pentru publicul din România. Războiul din Ucraina a fost precedat de declarația comună a liderilor de la Beijing și Moscova despre parteneriatul „fără limite”, care, deși nu este o alianță în sens

---

⁸² S. Chesnut și A.I. Johnson au identificat șapte sensuri ale expresiei de ascensiune a Chinei: revenire istorică; anvergură; vizibilitate; inovație; influență; amenințare la adresa puterii dominante și amenințare la adresa ordinii internaționale (ultimele două fiind amestecate în ideea de putere revizionistă) (Chesnut și Johnston 2009, 240, Johnston 2019).

formal, reprezintă ceva mai mult decât un acord politic (Munroe, Osborn și Pamuk 2022, Bolton 2022). Invazia a avut un puternic impact local, influențând comportamentul actorilor regionali, care au reacționat inclusiv printr-o implicare sporită în chestiunile est-europene, temându-se de un precedent (Johnson 2022). Este interesant de văzut dacă nu cumva influența Chinei în Asia de Est a scăzut, țara fiind privită ca un potențial agresor, ceea ce ar determina reacții defensive din partea vecinilor (Green 2022).

Întrebarea la care vreau să răspund este dacă s-a manifestat o intensificare, o creștere a tensiunilor dintre Statele Unite și R.P. Chineză în 2022 și dacă da, putem folosi teorii consacrate pentru a contextualiza fenomenul? Răspunsul este că relațiile sino-americe au devenit mai conflictuale în 2022, dar că această sporire a divergențelor are încă un caracter moderat. Pentru a explica evenimentele, am folosit o perspectivă braudeliană, în care o analiză structurală și procesuală identifică tendințe pe termen lung și pe termen mediu, care configurează faptele cu care suntem contemporani (Braudel 1986). Explicația structurală propriu-zisă pe care o folosesc, este teoria tranziției puterii, într-o versiune ușor modificată (variabila dependentă și operaționalizare) (Soare 2013, 19-40).

Literatura de specialitate indică o diversitate de paradigme și teorii care pot ajuta. De exemplu, J. Baylis, S. Smith și P. Owens identificau opt explicații și interpretări majore, iar alții autori adăugau două-trei abordări filosofice fundamentale, situație comună în studiile sociale (Baylis, Smith și Owens 2020, Waever 1997, 20)⁸³. Inevitabil, o alegere trebuie făcută și am optat pentru o orientare braudeliană deoarece oferă o modalitate flexibilă de a integra structuri și procese din sectoare și temporalități diferite, menținând o anumită coerență discursivă, care răspunde unor critici importante la adresa teoriilor relațiilor internaționale, referitoare la perspectiva limitată și la dependența excesivă de evenimentele curente (Buzan și Little [2000]2009, 36-51). Am decis să folosesc teoria tranziției de putere,

---

⁸³ De exemplu, liberalismul, marxismul, realismul, feminismul, postcolonialismul, postructuralismul, constructivismul și teoriile normative, la J. Baylis, S. Smith și P. Owens (Baylis, Smith și Owens 2020) sau pozitivismul și constructivismul ca abordări epistemologice și metodologice la E. Kolodziej (Kolodziej [2005]2007). Strict despre război, factori alternativi sunt: „vecinătatea, absența alianțelor, absența economiilor avansate comune, absența democrației comune” (Bremer 1992) sau ostilitatea procesuală a măsurilor de forță (Vasquez 2009).

deoarece recurge la abordare epistemologică pozitivistă și este un demers critic, ceea ce înseamnă că este preocupată de folosirea și dezvoltarea unor indicatori proprii, fiind relativ ușor de testat și de adaptat scopurilor evaluării anuale (Kolodziej [2005]2007, 282-288, 302-315).

Teoria tranziției puterii își propune să explice războaiele majore prin paritatea puterii și nivelul de satisfacție al elitelor. Sistemul internațional modern este parțial ierarhic, cu o putere dominată, urmată de un cerc de mari puteri și de actori mai mici; acestei ierarhii îi corespunde o ordine globală, bazată pe anumite principii și pe distribuții ale teritoriilor și beneficiilor; când distribuția puterii tinde spre paritate și decidenții sunt nemulțumiți, ei pot ajunge să creadă că vor fi învingători dintr-un conflict și-ar avea suficiente motivații pentru a declanșa unul (Organski și Kugler 1980, 19-28, 38-42). Puterea este definită ca resurse sau capacități/capabilități, în ideea că oferă o bază pentru influențarea actorilor internaționali, bază cuantificabilă în principiu, iar nivelul de satisfacție al elitelor se referă la gradul de ostilitate dintre puterea dominantă și competitorii ei (Dahl 1957, 201-215, Organski și Kugler 1980, 38-42). Eu voi studia gradul de conflict, nu războiul major, pornind de la ideea că armele nucleare au făcut conflagrațiile de acest tip improbabile, dar că logica politică se manifestă în continuare, adaptând teoria (Organski și Kugler 1980, 147-202)⁸⁴.

Metoda folosită este cea studiului de caz teoretic (George și Bennett 2005). Evenimentele din 2022 sunt încadrate într-un cadru de analiză cu trei componente: tendințele pe termen mediu și lung (variabile independente, capabilitățile și nivelul de satisfacție); o serie de factori structurali medii, care din motiv de timp, au fost rezumați în Tabelul 1 și investigația faptelor propriu-zise, cu scopul de a observa nivelul de conflict (variabila dependentă). Ipoteza de cercetare este că pe măsură ce distribuția puterii tinde spre paritate, iar atitudinile decidenților devin mai ostile, va avea loc o reducere comparabilă a securității (Soare 2013, Organski și Kugler 1980). Teoria tranziției de

---

⁸⁴ Argumentul pornește de la ideea că declanșarea unui război este rezultatul unui proces de escaladare, care poate fi studiat chiar și în situațiile în care conflagrațiile nu izbucnesc; după cum vom vedea, mai multe explicații recurg la ideea de rivalități și serii de conflicte, în care manifestările violente reprezintă doar un eveniment (Goertz, Diehl și Balas 2016).

putere indică elementele semnificative și o serie de praguri, iar studiile păcii indică o modalitate utilă de a caracteriza variabila dependentă.

Cercetarea de față are vulnerabilități, care trebuie clarificate de la început. Acestea constau în: explicația incompletă și controversată, o caracteristică a studiilor sociale; caracterul parțial al indicatorilor puterii; faptul că indicatorii folosiți pentru măsurarea puterii duc la concluzii opuse; absența unei proceduri clare și acceptate pentru estimarea în sens cantitativ a nivelului de satisfacție, existând mai multe propuneri și semne de întrebare metodologice referitoare la acestea; dificultatea de a identifica precis variabila satisfacției, chiar și cu date; dependența datelor de raportările oficiale, care pot fi puse sub semnul întrebării și, în general, recursul la surse indirecte; disponibilitatea datelor; clasicele probleme ale studiilor observaționale, caracterul endogen al variabilelor și riscul identificării de corelații eronate; distanța culturală și necunoașterea limbii chineze (Vasquez 1996, Allison [2017]2022, Kolodziej [2005]2007, Chestnut și Johnston 2009, 241-242). Teoria tranziției de putere este limitată de epistemologia riguroasă la care aderă, identificarea de condiții necesare, nu și suficiente, neclarități ale mecanismului cauzal și puterea de explicație restrânsă la conflictele majore (Vasquez 1996, 33-56, Kolodziej [2005]2007, 302-307)⁸⁵. În special, trebuie subliniat că numărul cazurilor este prea mic pentru ca rezultatele să aibă semnificație statistică, iar eșantionarea este nonprobabilistică, ceea ce înseamnă că nu putem fi siguri de identificarea unei regularități și nici respinge ipoteze alternative (Vasquez 1996, 33-56).

Evidențierea limitărilor ajută la elaborarea unor cercetări perfectibile. Capitolul de față are două obiective mari: descrierea statistică a variabilelor independente, distribuția de putere și nivelul de satisfacție și descrierea calitativă a evenimentelor, pentru a urmări nivelul de securitate. În consecință, este organizat în două secțiuni, prima destinată definirii variabilelor dependente și independente, estimării variabilelor independente (VNB Atlas, Indicele PT, cheltuielile militare excepționale) și evaluării tendințelor în funcție de comparațiile cu pragul teoretic și cu eforturile actorilor rivali, iar a doua, stabilirii conflictualității relației prin intermediul evenimentelor din

---

⁸⁵ Limitele teoriei tranziției de putere le-am detaliat în capitolul „Un an de tranziție în Asia de Est” din *Evaluare Strategică 2021. Coordonate ale insecurității*, coord. Florian Cîrciumaru, Editura UNAp „Carol I”, București, 2022, pp. 141-142.

2022, împărțite în mai multe dimensiuni pentru a evita eroarea de selecție. În comparație cu edițiile din anii anteriori, în acest capitol am transformat secțiunea destinată elementelor puterii și tendințelor pe termen mediu într-un tabel, am adăugat estimarea Indicelui parțial PT și am acordat mai multă atenție alegerii faptelor.

1. Distribuția puterii și nivelul de satisfacție

Cercetarea din acest subcapitol își propune două obiective. Primul este de a oferi o descriere a distribuției de putere, accentuând caracteristicile și tendințele pe termen mediu și lung, potrivit perspectivei teoretice adoptate. Voi utiliza două operaționalizări: indicatorul Venitul Național Brut (VNB), calculat în termenii ratelor de schimb potrivit metodologiei Atlas a Băncii Mondiale și indicele compozit al tranziției de putere (Indicele PT), care deține doar un rol ilustrativ, deoarece este incomplet, dar poate oferi sugestii interesante⁸⁶. Distribuția puterii între actorii majori este însă doar unul dintre factorii importanți în explicația de față (Lemke 2002).

Al doilea obiectiv este de a identifica atributele și modificările intereselor actorilor majori, SUA și China. Ne interesează atitudinile și scopurile referitoare la dezirabilitatea recursului la forță, în special din partea autorităților de la Beijing. Procedura urmată este indirectă și se inspiră din operaționalizarea lui D. Lemke, din *Regions of War and Peace* (Lemke 2002, 5), anume interpretarea și compararea tendințelor cheltuielilor militare ale celor doi actori. Premisa este că alocările respective surprind așteptările referitoare la război și gradul de ostilitate sau orientarea către politici *statu-quo* sau revizioniste, dacă au un caracter ieșit din comun (*Ibidem*, 104-109)⁸⁷.

Metoda din această secțiune este cea a statisticilor descriptive. Voi urmări cum o ipoteză derivată din explicația tranziției puterii ne poate ajuta să evaluăm caracteristicile și tendințele relațiilor dintre SUA și China din cursul anului 2022, accentuând chestiunile de securitate. Datele sunt organizate potrivit celor două componente explicative, capacitățile (puterea ca resurse) și gradul de satisfacție. Mai întâi, câteva precizări conceptuale sunt necesare.

---

⁸⁶ Amândoi indicatorii sunt limitați, iar măsurarea sau cel puțin, estimarea puterii ca resursă reprezintă încă *work in progress*, una dintre vulnerabilitățile cercetării.

⁸⁷ Această operaționalizare este vulnerabilă în fața problemelor de interpretare și de descriere (Lemke 2002).

1.1. Clarificări conceptuale: ce vrem să explicăm?

Variabila dependentă trebuie extinsă. Mă interesează să explic nivelul de tensiune, rivalitate, conflict sau să evaluez gradul de securitate, formule care pot fi considerate echivalente, deoarece sensul lor este că ostilitatea poate varia pe un continuum, între armonie și război total (Keohane 1984, 12). Nu doar că situațiile aflate între extreme sunt cele mai interesante, dar cercetarea empirică a făcut progrese în ultimii ani și putem identifica cu claritate mai multe opțiuni. Bazându-se pe studiile cantitative din tradiția proiectului *The Correlates of War Project* (CoW), G. Goertz, P. Diehl și A. Balas au distins între pacea pozitivă (cu două clase, relații prietenești și comunități de securitate), pacea negativă, rivalități reduse, rivalități intense, iar ce voi investiga aici este schimbarea caracteristicilor relațiilor sino-americe din a doua categorie, către ultimele trei, o tendință sau un risc evidențiat în ultimii ani, folosind teoria tranziției puterii (Goertz, Diehl and Balas 2016, 23-27).

Conceptele respective presupun nuanțarea definiției păcii ca absență a războiului și accentuarea deosebirii dintre conflict și război, dând sens ideii de conflictualitate. Pacea pozitivă este definită după lipsa unei perspective plauzibile de război, cu două subclase, în funcție de gradul de integrare, relații prietenești și comunități de securitate (autorii evidențiază aici parcursul european al României și relațiile dintre statele occidentale) (Goertz, Diehl and Balas 2016, 27). Pacea negativă se referă la relațiile în care lipsesc confruntările, dar războiul este considerat o posibilitate; autorii includ majoritatea relațiilor dintre state aici (Goertz, Diehl and Balas 2016, 27). Interacțiunile conflictuale sunt de două tipuri: rivalități reduse, în care există crize rare și războiul este o posibilitate mai credibilă, și rivalități intense, unde frecvența crizelor și războaielor este semnificativă; (relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina începând cu Revoluția Orange din 2004, de exemplu) (Goertz, Diehl and Balas 2016, 27).

După cum se observă, tendința principală este mai simplă și rafinamentele apar în cazurile extreme. Intrând în detalii, pacea negativă este caracterizată prin: „prezența planurilor de război; absența conflictelor” în practică (elementele definiției); apoi moderarea diferendelor și comunicarea interguvernamentală (componenta diplomatică) și recunoaștere reciprocă; negocieri și acorduri; „declarații referitoare la eventuale conflicte” (componenta instituțională) (Goertz,

Diehl and Balas 2016, 27). În contrast, rivalitățile reduse au următoarele trăsături: „prezența planurilor de război”; ocurența izolată a Disputelor Internaționale Militarizate (MID, în esență crize politico-militare, incidente, conflicte asimetrice sub pragul de război, conflicte hibride etc.) (elementele definiției); „diferende nerezolvate”; „comunicare absentă” (componenta diplomatică); absența recunoașterii; lipsa acordurilor bilaterale; ostilitate verbală/diplomatică (componenta instituțională) (Goertz, Diehl and Balas 2016, 27). La rândul lor, rivalitățile intense dețin aceste atribute: „prezența planurilor de război”; „MID frecvente”; „niveluri variate de ostilitate” (elementele definiției); „diferende nerezolvate”; „absența comunicării” (componenta diplomatică); absența recunoașterii; „ostilitate diplomatică” și lipsa acordurilor bilaterale (componenta instituțională) (Goertz, Diehl and Balas 2016, 27).

Reformulând, creșterea gradului de ostilitate/insecuritate înseamnă schimbarea de la pace negativă, la rivalități reduse sau la rivalități intense. Avantajul clasificării lui G. Goertz, P. Diehl și A. Balas este că ne ajută să ne clarificăm aspectele observaționale/descriptive ale studiului de caz, făcând variabila mai precisă, în sensul în care, în loc de dihotomia pace-conflict, este introdusă o gradație, iar caracteristicile identificabile empiric sporesc. Contrastul dintre pace și război nu este completat cu o zonă gri despre care se poate spune orice, de la hibriditate la asimetrie și teorii ale conspirației, cum se întâmplă în cazul multor demersuri din domeniu, ci cu o subclasă care se sprijină pe o operaționalizarea detaliată și pe baze de date, iar referința este modificată dinspre evenimente, către relații, încurajând abordările sistematice și sporind consistența conceptuală. Astfel, dacă gradul de ostilitate/conflictualitate etc. sporește în relația sino-americană, ne vom aștepta ca să apară crize izolate, diferendele să nu mai fie negociabile/„conflictele înghețate” să revină, comunicarea bilaterală să se reducă, recunoașterea statului/regimului să devină mai contestată, ostilitatea reprezentanților să crească și numărul acordurilor să scadă (rivalitatea redusă); iar dacă procesul ia amploare, sunt de așteptat MID frecvente, războaie și ostilitate sporită⁸⁸.

---

⁸⁸ Dacă acest lucru nu se întâmplă, teoria este falsificată, în termeni popperieni (Popper 2002, Kolodziej [2005]2007).

1.2. Clarificări conceptuale: cum explicăm?

Estimarea capabilităților necesită alte precizări. Modalitatea principală este de a utiliza indicatori ai capacității economice sau ai venitului, însă aici se înregistrează diferențe majore dintre operaționalizări, care schimbă decisiv sensul interpretărilor. Măsurile care folosesc paritatea puterii de cumpărare (PPP) duc la concluzia că R.P. Chineză a depășit SUA și că riscul de conflict este la maxim. Cele care recurg la rata de schimb sugerează concluzii opuse, anume că încă nu am ajuns la această situație. Ca și în edițiile trecute, îmi mențin opțiunea pentru operaționalizarea prin ratele de schimb, deoarece tehnologia avansată este foarte importantă și China nu este atât de dezvoltată sau de autonomă pentru a nu depinde de globalizare, din această perspectivă (Mearsheimer 2003, 272-273, Chestnut și Johnston 2009, Nye 2019, The World Bank 2023a, Kang 2007)⁸⁹.

O a doua modalitate de estimare a capabilităților Chinei și SUA folosește o operaționalizare mai complexă, încă limitată, deoarece este incompletă, dar care realizează progrese și odată finalizată, va oferi o imagine mai bună a distribuției de putere. A.F.K. Organski și J. Kugler au derivat din teoria tranziției puterii o explicație inspirată de cercetările referitoare la modernizare și dezvoltare, un indicator compus din elemente demografice, economice și tehnologice și politice, care se simplifică la un produs între dimensiunile PIB/VNB și efortul de taxare ponderat pentru amplitudinea instituțională (Organski și Kugler 1980, 66-86)⁹⁰. Discuția despre măsuri a continuat; a fost elaborată o bază de date, înnoită la câțiva ani și problema elementului politic a devenit principalul obiectiv de cercetare (Fisunoglu, și alții 2023).

Estimările referitoare la gradul de satisfacție al actorilor reprezintă și ele un subiect de dezbatere academică. Argumentele constructiviste și hermeneutice sunt destul de bine cunoscute și nu trebuie insistat prea mult, ținând cont și de vulnerabilitățile evidențiate ale cercetării. În paradigmele pozitivistă, indiferent de felul în care identitățile și interesele iau ființă, este recomandabil ca acestea să fie identificabile potrivit unor proceduri publice și accesibile cercetătorilor.

---

⁸⁹ Un argument contrar, în favoarea măsurii PPP se găsește în lucrarea lui Allison (Allison [2017]2022).

⁹⁰ Mai multe perspective combină dimensiunile politice, economice, culturale, dintre care utile mi se par lucrările lui Susan Strange (Strange 1997); Robert Gilpin (Gilpin 1999) sau Robert Keohane și Joseph Nye (Keohane și Nye 2009, Nye 2012).

În cadrul programului tranziției de putere, au fost elaborate mai multe propuneri, tratate mai în detaliu de D. Lemke (Lemke 2002).

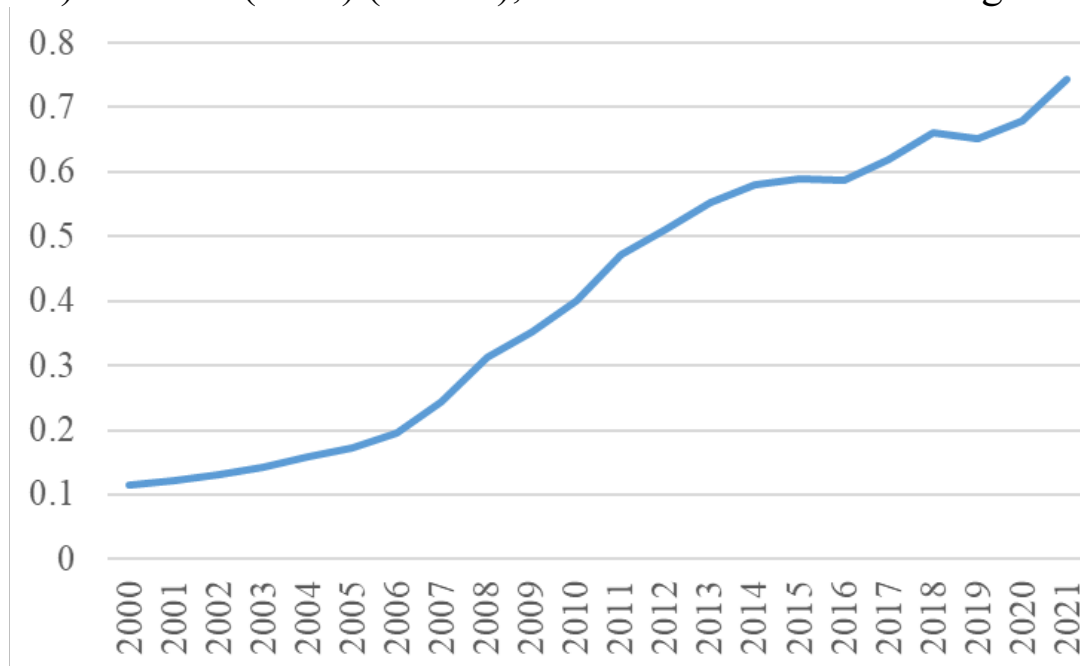
Datele provin din surse indirecte. Acestea sunt, în general, raportările guvernamentale, ale organizațiilor internaționale și prelucrările cercetătorilor Băncii Mondiale și ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), pentru VNB și ale *Stockholm International Peace Research Institute* (SIPRI) în ceea ce privește cheltuielile militare (The World Bank 2023a, SIPRI 2023). Ele pot ridica probleme clasice de consistență și validitate, deseori dezbătute în ceea ce privește estimările economiei chineze, despre care există critici referitoare la raportarea datelor și diferențe între indicatorii folosiți, îndeosebi între formulările PPP și ca rate de schimb în special în cazul Chinei; în teoriile, limitele pot fi depășite prin studii sistematice (Wei, și alții 2019, Dorobanțu-Voicu 2023). Acestea sunt culese pentru a surprinde tendințe generale politice și de dezvoltare, însă nu-i garantat că se potrivesc teoriilor relațiilor internaționale și trebuie prelucrate critic, dar indică tendințe care se dovedesc utile cercetării de față.

1.3. Distribuția de putere

În cele ce urmează, voi evalua comparativ capabilitățile (puterea în sens de resursă) ale R.P. Chineză și ale Statelor Unite, prima variabilă explicativă. Prima parte este dedicată interpretării datelor referitoare la VNB calculat după ratele de schimb, iar a doua se referă la indicatorul compus promovat de cercetătorii din tradiția tranziției de putere, aflat încă în proces de ameliorare. Ele ne ajută să identificăm caracteristicile și tendințele uneia dintre variabilele fundamentale ale explicației alese, iar estimări de acest tip sunt realizate nu doar în Vest, ci și de către cercetătorii chinezi (Zhou 2019). Intervalul de timp avut în vedere este 1990-2021, în funcție de datele disponibile, cum pentru 2022, sunt în general doar estimări și de unele considerente logice (variabilele independente pot fi separate în timp de efecte).

China continuă să crească, prin comparație cu SUA și se apropie de capacitatea economică a celui de-al doilea stat. VNB s-a ridicat, în 2021, la 17,5 trilioane USD, potrivit estimărilor Băncii Mondiale în comparație cu puțin peste 23,6 trilioane USD în cazul Statelor Unite, indicatorii fiind calculați la prețuri curente, după ratele de schimb (The World Bank 2023b). Procentual, acest lucru înseamnă circa 74% din venitul național american, destul de aproape de pragul general conceput

de teoreticienii tranziției de puterii. Prin comparație, în anii precedenți, s-au înregistrat procente de 68% (2020), 59% (2015), 40% (2010), 17% (2005) sau 11% (2000) (*ibidem*); datele sunt sintetizate în figura nr. 1.

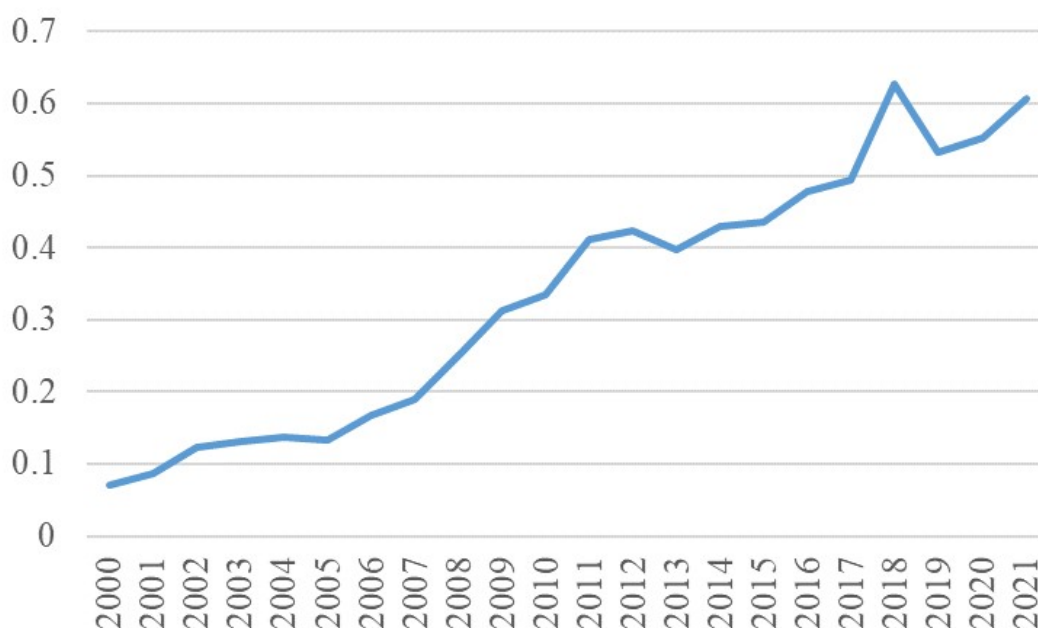
Figura nr. 1: Tranziția puterii în termeni economici,
GNI China ca procent din cel SUA

Procesul de tranziție a puterii este destul de clar și consolidat, însă rezultatul nu-i predestinat. Diferențele de dezvoltare tehnologică și de productivitate dintre cele două societăți nu doar că sunt importante, chiar par să nu scadă în mod semnificativ de aproape un deceniu, în ciuda eforturilor autorităților de la Beijing sau a incertitudinilor măsurătorilor și datelor. În 2010, VNB *per capita* chinez reprezenta circa 10% cel american, a ajuns la 15% prin 2018 și a fluctuat ulterior în jurul acestei valori, fiind situat la 15% în 2021 (The World Bank 2023c). În valori absolute de aproximativ 11.180 USD/locuitor, este comparabil cu media mondială și cu valorile înregistrate în cazul Federației Ruse sau al României (*ibidem*).

O altă limită se observă ușor analizând combinațiile potențiale ale actorilor internaționali. Coaliția *statu-quo* ar deține circa 51% din VNB mondial, având în vedere SUA (la 24% din total de mulți ani), Uniunea Europeană (17%), Japonia (5%), Marea Britanie (3%) și Coreea de Sud (2%) (The World Bank 2023b). China singură reprezintă 17% și într-un fel, se poate spune că a realizat o tranziție de putere față de UE, deși

aceasta nu este o mare putere în sensul discutat aici, iar alături de Federația Rusă, 19% (*ibidem*). Raportul dintre cele două asocieri este de 2,7 în favoarea Vestului, în timp ce India deține circa 3% din VNB mondial (*ibidem*).

Evaluarea alternativă introdusă în ediția din acest an este utilă pentru a urmări mai atent tendințele. Dacă luăm în calcul variabilele politice, potrivit calculelor cercetătorilor din programul tranziției puterii (Fisunoglu, și alții 2023, 325-345), tot rezultă că asistăm la un proces de anvergură de schimbare a relațiilor de putere dintre Statele Unite și China, doar că acesta este mult mai lent și că apropierea de paritate este puțin mai îndepărtată, decât în cazul estimărilor bazate pe VNB⁹¹. Nu trebuie uitat că este tot o măsură parțială și că investigațiile continuă. Estimările sunt rezumate în figura nr. 2 și se poate observa că Beijingul este pe la 60% din resursele de putere ale autorităților de la Washington.

Figura nr. 2: Ascensiunea Chinei în raport cu SUA

Caracteristicile și tendințele observate în ultimul deceniu își mențin importanța. Dezvoltarea R.P. Chineze este semnificativă, iar ritmurile s-au moderat. Cu toate acestea, probleme clasice ale

⁹¹ Vezi și (Xuetong 2019) pentru o perspectivă realistă din China despre caracteristicile factorilor politici în acest context.

modernizării și ale rarității unor aliați credibili nu au fost rezolvate (Qi și Liu 2019) (Xuetong 2019). Ambele elemente ne ajută să contextualizăm mai bine evoluțiile strategice din ultimul an, în sensul în care a crescut riscul declanșării unui conflict de amploare, însă nu am ajuns încă în situația de pericol iminent.

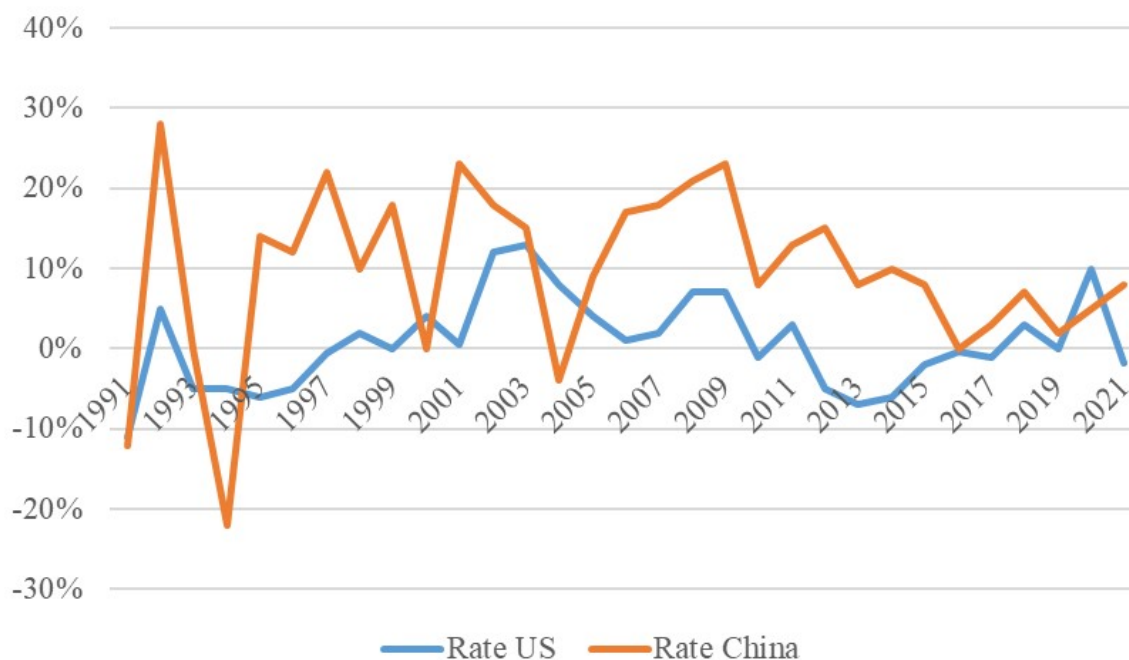
1.4. Structura identității și intereselor

Teoria tranziției de putere identifică două variabile explicative, capabilitățile și nivelul de satisfacție sau reprezentările de securitate, după cum am văzut. Cum prima explică, în cel mai bun caz, doar circa 50% dintre cazuri, a doua este esențială argumentării, chiar dacă este vizată de majoritatea controverselor, mai ales deoarece este dificil de identificat (Vasquez 1996). În această secțiune, voi aplica operaționalizarea lui D. Lemke, care o specifică drept „cheltuieli militare extraordinare”, folosind datele SIPRI⁹². Voi compara cheltuielile din 2021 și media din ultimul deceniu cu valorile din intervalele precedente, pentru a surprinde tendințele centrale.

Tendința impresionantă de creștere a alocărilor pentru domeniul militar de către autoritățile chineze a continuat și în 2021. În termeni bruti, ele s-au situat la 290 miliarde USD, cu puțin peste 10% mai mult decât în anul precedent, potrivit datelor SIPRI, în timp ce, în cazul SUA vorbim de circa 800 miliarde USD, ducând la o diferență de circa 500 miliarde USD (SIPRI 2023). Ea reprezintă o valoare de peste nouă ori mai mare decât cea din 1990 și din media aceluia deceniu, folosind valorile constante ale dolarului din 1985, de opt ori mai mult decât în anii 2000 și chiar o valoare mai mult decât dublă decât în media deceniului precedent (*Ibidem*). Dacă ne uităm la mediile deceniilor, cea a intervalului 2011-2020 este 12 ori mai mare decât valoarea din 1990, de 11 ori superioară mediei anilor '90 și de trei ori cât media anilor 2000.

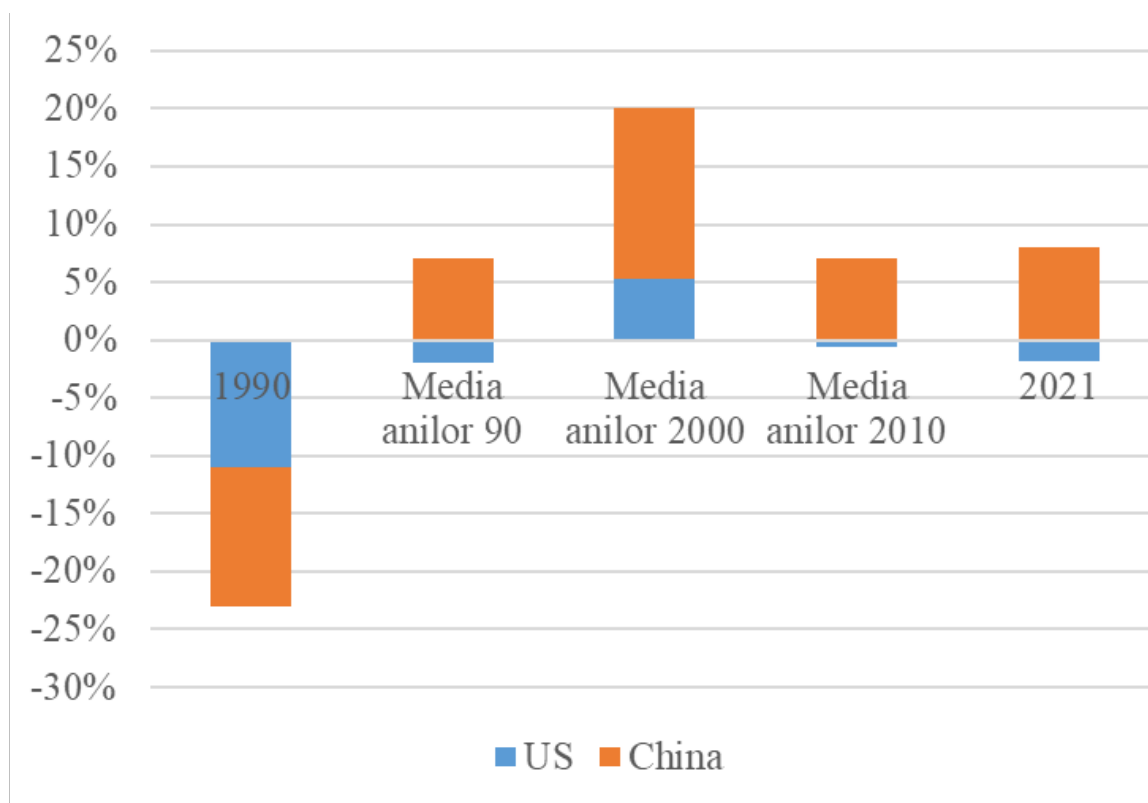
---

⁹² SIPRI folosește o procedură similară (Liang și alții 2022).

Figura nr. 3: Ratele anuale ale cheltuielilor militare, Statele Unite și Federația Rusă

În cazul SUA, lucrurile sunt mai neclare, dacă folosim valori constante. Comparând alocarea din 2021 cu cea din 1990, cea dintâi reprezintă o creștere cu 16% și cu 44% față de media acelui deceniu; o sporire cu 9% în raport cu media intervalului 2001-2010, marcat de atentatele din 11 septembrie 2002 sau de conflictele din Afganistan și Irak; o mărire cu doar 3% comparat cu deceniul anterior (*Ibidem*). Media perioadei 2011-2020 este cu aproximativ 30% mai mare decât cea din anii '90 și cu vreo 7% peste față de decada 2001-2010 (SIPRI 2023). SUA rămâne statul cu cele mai mari cheltuieli militare din lume, dar alocările nu au crescut în ritmuri impresionante, mai ales în ultimii ani, în ciuda discuțiilor și strategiilor referitoare la ascensiunea Chinei; ratele anuale se pot observa în figura nr. 3.

Figura nr. 4: Mediile deceniale pentru ratele de creștere a cheltuielilor militare

Putem obține informații interesante și dacă ne uităm la ratele de creștere, nu doar la valorile absolute. Ambele state au beneficiat de „dividendele păcii” la începutul anilor '90, apoi tendințele au fost divergente, după cum se observă din figura nr. 4 (SIPRI 2023). SUA a accelerat creșterea după atentatele din 11 septembrie 2001 și în contextul conflictelor din Irak și Afghanistan și au frânat după criza financiară din 2007/2008, reluând procesul de creștere din 2014-2015; China au accelerat în a doua jumătate a anilor '90, de două ori în anii 2000 și a oscilat în deceniul următor, în general accelerând. Mediile deceniale ne indică tendințe generale de creștere, exceptând debutul celei de-a zecea decade a secolului trecut, ritmuri diferite, o accelerare semnificativă din partea Chinei și o reluare a ritmului american. Nu înseamnă un efort excesiv, cum ar sugera metafora cursei, ci unul mai redus, în condițiile în care alocările americane reprezentau 3,5% din PIB în 2021, și cele chineze, 1,7%, cam la același nivel cu cele de cercetare (The World Bank 2023e).

Se observă o creștere constantă și o accelerație a cheltuielilor din partea autorităților de la Beijing, dar este aceasta extraordinară? Ratele

de creștere chineze sunt superioare celor americane, cu vreo cincime, dacă ne uităm la alocările din ultimul an, raportat la deceniul anterior (SIPRI 2023). În același timp, în termeni absoluți, cheltuielile militare americane sunt de trei ori și ceva mai mari. O situație întâlnită și în anii anteriori, dificil de interpretat, care îmi sugerează că există o creștere a gradului de ostilitate, însă insuficient de puternică pentru a fi considerată o provocare sistemică politico-militară globală; este mai curând vorba despre tensiuni și rivalități locale, cu dimensiuni variate.

***

În această secțiune, am descris unele tendințe generale. Bazele puterii SUA și Chinei tind spre paritate, exprimată printr-un procent de apropiere de 74% dacă folosim VNB și de 60% dacă utilizăm indicele parțial PT. Gradul de satisfacție arată o accelerare mai mare a cheltuielilor militare din partea autorităților de la Beijing, prin comparație cu cele americane, ponderată de menținerea diferențelor de volum și de alocarea unor niveluri reduse prin comparație cu cel al PIB-ului și cu alte politici, cum a fi cea de R&D. În consecință, tendința spre egalitate a continuat, însă nu a ajuns încă în zona periculoasă, iar ostilitatea a sporit, dar nu la intensități catastrofale.

Teoria tranziției de putere se așteaptă la o competiție moderată, în aceste condiții. Cum modelul relației nu este încă specificat, am presupus o covariație monotonă, în sensul că unor modificări ale variabilelor independente le corespunde una similară a efectului. Dacă au loc schimbări de putere, ale reprezentărilor elitelor sau amândouă, este de așteptat ca nivelul de securitate să fie afectat direct și liniar. Fiind cel mai simplu model, poate duce la concluzii eronate, iar o tratare mai în detaliu a efectelor posibile este necesară, chestiune cu care voi începe analiza din a doua secțiune, analiză dedicată evenimentelor din 2022; după cum vom vedea, unele estimări, în special cele economice, sugerează posibilitatea unor schimbări interesante.

2. Relațiile sino-americane și gradul de conflict

Această secțiune va investiga o serie de teme care au caracterizat relațiile sino-americane în cursul lui 2022. Ea se construiește pe fundația construită în subcapitolul anterior, extinzând unele concepte și accentuând interpretarea faptelor. Vor fi trecute în revistă dimensiunile economice, transnaționale, de imagine, activitățile diplomatice și

interacțiunile politico-militare ale SUA și R.P. Chineze, dar și ale unor actori diferiți, în contexte multiple⁹³. Înainte de a trece mai departe, o serie de precizări sunt necesare.

Am văzut că, în condițiile analizate anterior, teoria tranziției de putere anticipează existența unei competiții moderate. Variabilele sunt însă subdezvoltate conceptual și este necesară o anumită improvizație observațională pentru a vedea ce înseamnă acest lucru. Trebuie să nuanțăm variabila dependentă, deoarece, în caz contrar, analizele noastre pot deveni vagi și subiective. La începutul capitoului, descriam, pe baza studiului lui G. Goertz, P.F. Diehl și A. Balas, o serie de caracteristici care ne pot oferi măcar o schiță de răspuns.

Cum ar putea arăta o competiție moderată dacă o concepem drept o tendință de la pacea rece spre o rivalitate modestă? Un element important sunt incidentele și crizele politico-militare, operaționalizate ca MID, despre care am discutat anterior și care sunt măsurate prin „prezența amenințărilor, demonstrației sau utilizării forței de către un stat, împotriva altuia”. Începând cu 1815, au avut loc în jur de 2.200 MID, potrivit datelor culese în cadrul proiectului CoW, majoritatea în secolul trecut (1.660) și ceea ce este îngrijorător, „308 între 2000 și 2010” (Gibler 2018, 1-2)⁹⁴. În 10% din noul secol, au avut loc circa 18% din totalul crizelor celui mai violent centenar din istoria modernă, secolul XX; dacă o criză este o ocazie de război, atunci este discutabil dacă trăim într-o perioadă sigură, chiar dacă frecvența ocurenței sau a pierderilor în lupte ar fi scăzut, deoarece fiecare MID poate escalada într-un conflict intens (Gibler 2018, 1-2, Braumoeller 2019).

Odată lămurite crizele, putem clarifica variabila dependentă. O competiție moderată, transpusă în termenii lui G. Goertz, P. F. Diehl și A. Balas înseamnă o schimbare limitată dinspre pace negativă spre rivalitate redusă. Acest proces este caracterizat prin prezența planurilor de război și a unui număr de crize izolate (elementele esențiale) și o serie de efecte diplomatice (diferențele devin mai greu de gestionat, comunicarea se reduce) și instituționale (legitimitatea regimurilor și statele sunt contestate mai des și mai intens; declarațiile oficiale se referă și la conflicte, iar acordurile devin mai dificil de încheiat sau sunt

---

⁹³ Unele subiecte, ca inițiativa *Belt and Road* sau organizațiile regionale nu au fost abordate, din rațiuni de spațiu și timp.

⁹⁴ Comparat altfel, din 1815 încoace, au avut loc circa 2.200 de crize și peste 90 de războaie. Conflictele altele decât războiul au fost mult mai frecvente și în trecut (Gibler 2018).

contestate și anulate). Am transformat o variabilă categorică într-una continuă.

Tabelul nr. 1: Factori ai puterii și stabilității

Factori	Statele Unite	R. P. Chineză
Demografici	Populația, aproximativ 334 de milioane, creștere de 0,45% în 2022, (Census Bureau 2022); circa 267 de mii de morți din cauza Covid-19 (McPhillips 2023).	Populația, circa 1,411 miliarde, 2022, scădere de 0,6% (Mullen 2023); date controversate despre pandemie: 89.000 de morți de Covid-19, date oficiale, cel puțin 900.000 după estimările independente între decembrie 2022-februarie 2023 (Glanz, Hvistendahl și Chang 2023).
Economici	PIB 23 trilioane USD (The World Bank 2023f); creștere 2% PIB PPP (5,9% 2021) (IMF 2023, 6); productivitate, 135 mii USD/angajat (2021) (The World Bank 2023g)	PIB 17 trilioane USD (The World Bank 2023f), PIB PPP 27 trilioane (The World Bank 2023h); creștere 3% PIB PPP (8,4% 2021) (IMF 2023, 6), productivitate, 33 mii USD pe angajat (2021) (The World Bank 2023g)
Tehnologia	Cheltuieli de cercetare, 3,4% din PIB în 2020 (The World Bank 2023d)	Cheltuieli de cercetare, 2,4% din PIB în 2020 (The World Bank 2023d)
Sistemul politic	Consens referitor la competiția cu China	Centralizare, totalitarism, represiuni
Cultura politica	Polarizare politică și socială (Newport 2022)	Conformism ideologic

Din aceste motive, voi studia mai multe dimensiuni ale relațiilor bilaterale. Mă voi referi, în principal, la subiectele economice (comerț și cercetare tehnologică), la relațiile transnaționale (pandemie, turism și alte contacte sociale), la reprezentările sociale reciproce (sondaje, declarații, documente de poziție, strategii), la activitățile diplomatice

(bilaterale și multilaterale) și, abia în ultimul rând, la aspectele politico-militare, din cursul lui 2022. Temele cercetării sunt dificile pentru perspectiva teoretică asumată, deoarece primele trei sunt, de obicei, subliniate de promotorii unor abordări rivale ca liberalismul și constructivismul, iar tratarea sau accentuarea a crizelor și strategiilor de securitate riscă să ducă la eroarea de selecție, în absența unor precauții speciale. Dacă putem arăta că efectul așteptat de teoria tranziției este prezent și clar, anume competiția moderată, atunci teoria își îndeplinește rolul.

2.1. Pandemia și relațiile transnaționale

Pandemia de Covid-19 a căpătat o turnură tragică în China, în cursul lui 2022. Politicile naționaliste și-au arătat limitele, în sensul că obiectivul zero-Covid nu a mai putut fi menținut, în condițiile răspândirii variantei Omicron, mai infecțioasă decât cele anterioare și ale nemulțumirii populației, supusă unor măsuri restrictive, într-o formă sau alta și supravegherii electronice, de la începutul pandemiei, în 2019/2020 (Buckley, Stevenson și Keith 2022). După izbucnirea unui focar în Shanghai, care aparent a fost menținut sub control, la începutul anului, strategia oficială a devenit din ce în ce mai contestată, iar spre finalul anului, a fost suspendată, în condițiile costurilor economice și ale protestelor la o instalație Foxconn și alte forme de contestare, izbucnite chiar după Congresul Partidului Comunist, în urma căruia președintele Xi Jinping a obținut un nou mandat, modificând o practică de trei decenii și părea că deține controlul absolut al țării (Glanz, Hvistendahl și Chang 2023, Gan 2022). Vulnerabilitățile liniei oficiale au fost ilustrate de numărul mare de morți care a însoțit redeschiderea parțială de la finalul anului, a căror amploare a fost ascunsă din nou de autorități, în parte deoarece politica de vaccinare a fost deficitară, Beijingul insistând să folosească propriile vaccinuri, mai ineficiente decât cele occidentale (Glanz, Hvistendahl și Chang 2023).

Combaterea pandemiei în SUA nu a fost lipsită de dispute. Covid-19 a continuat să se răspândească, SUA depășind pragul de un milion de morți de la începutul pandemiei, însă politicile au fost mai puțin restrictive, președintele Biden chiar a declarat din nou că problema a fost rezolvată, iar controversile interne au continuat (Smith-Schoenwalder 2022, Yong 2022). Curtea supremă a limitat politica de vaccinare a administrației, decizând ca aceasta să nu fie obligatorie

pentru angajații companiilor, la începutul lui 2022, în perioada de răspândire a variantei Omicron (Breuninger și Kimball 2022). La rândul său, Congresul american a decis să elimine obligativitatea în cadrul forțelor armate în toamnă (Edmondson 2022).

Pandemia de Covid-19 a alimentat tensiunile sino-americane, în loc să ducă la o mai bună cooperare, cum ar fi fost rațional. Suspiciunile legate de originea virusului și dorința de a menține prestigiul în interior se pot număra printre cauze; iar primele continuă să se manifeste, în condițiile în care subiectul este greu de lămurit, iar China a restricționat accesul la informații (Olander, Politico 2022, Eban 2022). Totuși, s-au înregistrat progrese după întoarcerea SUA în Organizația Mondială a Sănătății (OMS), sub egida căreia a fost elaborat un proiect de acord destinat ameliorării cooperării internaționale în cazul izbucnirii unei noi pandemii (WHO 2022). Documentul care stă la baza negocierilor include măsuri de prevenție, abordarea instituțională unitară (*whole-of-government*) și alte prevederi bazate pe lecțiile învățate în cursul eforturilor de combatere a pandemiei de Covid-19 (WHO 2022).

Trebuie amintită observația că, indiferent de politicile adoptate, rezultatele tind uneori să surprindă. În contrast cu ideile despre liderii decisivi și strategiile sau politicile publice hotărâtoare, efectele neanticipate, reprezentările sociale și factorii structurali fundamentali par a fi înclinat balanța. Politica zero-Covid a dus, în cele din urmă, la proteste și la respingerea acesteia, urmată de un dezastru, iar combinația dintre relaxare și vaccinuri nu a putut împiedica, ci doar direcționa și pondera răspândirea virusului. Mai multe cercetări sunt însă necesare pentru a lămuri lucrurile, cum situațiile sunt destul de complexe și pandemia nu s-a încheiat.

Pandemia este și o tragedie cu potențiale consecințe politico-militare. Una dintre căile de transmisie poate consta în reprezentările despre putere, prestigiu sau *soft power*, în termenii teoriei tranziției puterii, influențând ideile despre oportunitate, risc sau nivelul de satisfacție, care pot încuraja comportamente ostile, în condițiile în care deja se conturau relații de rivalitate. Dacă perspectivele cooperării sunt deja reduse, atunci existența unei amenințări comune poate conduce nu la ameliorarea, ci la deteriorarea interacțiunilor (Byun, Kim și Li 2021, 661). Reacția față de declanșarea pandemiei de Covid-19 a ilustrat aceste idei și chiar dacă nivelul acuzațiilor din 2020 a fost depășit și

SUA s-a întors în cadrul OMS, neîncrederea și suspiciunile au continuat.

2.2. Reprezentări sociale și interacțiuni simbolice

Atitudinile societății chineze par a fi devenit mai competitive. În condițiile în care linia oficială despre competența răspunsurilor de la Beijing a contrastat cu vulnerabilitățile politicilor americane și occidentale de combatere a pandemiei, o serie de sondaje realizate în 2020 au indicat că publicul online este încrezător în iminența unei tranziții a puterii între SUA și RPC (57%, că se va întâmpla până în 2030); că reacția față de pandemie va accelera evenimentele (78% dintre respondenți) și că respondenții respectivi tind să creadă că, în anumite situații, utilizarea forței este recomandabilă, mai mult decât alte grupuri de opinie, dar situațiile sunt, în general, defensive (Byun, Kim și Li 2021, 652-661). Ținând cont de limitele acestui tip de cercetare, în special ale eșantionării și generalizării, tendința pare a fi destul de importantă și rămâne de văzut în ce măsură eșecurile Beijingului din 2022 vor modifica aceste concepții (Gries 2020, 68). De exemplu, cercetătorii au subliniat existența unui naționalism popular, autonom față de indicațiile Partidului Comunist, care se manifestă uneori intens cu ocazia divergențelor între China și vecini, subliniind astfel că relațiile și politicile de putere nu se reduc numai la opțiunile elitelor (Gries 2020, 81-82).

În paralel, atitudinile americanilor față de China sunt predominant negative. Potrivit unei cercetări panel a Centrului Pew, în 2022, circa 82% dintre adulții americani cuprinși în eșantion aveau o imagine proastă față de RPC (42% ușor negativă, 40% foarte negativă), comparativ cu 16% care o priveau în termeni pozitivi, o configurație a reprezentărilor relativ stabilă de la începutul pandemiei, când atitudinea americanilor a devenit mai critică decât în perioada anterioară (Silver 2022). Trebuie subliniat că, în ultimele decenii, deși au existat întotdeauna segmente masive ale societății americane sceptice sau ostile statului chinez, numărul lor s-a dublat, odată ce au început controversile legate de schimbarea distribuției de putere în favoarea acestuia (Silver 2022). Multiple cercetări au subliniat că, deși republicanii americani tind să împărtășească mai mult opiniile respective, diferențele față de democrați tind să se atenueze, pe măsură ce ultimii devin din ce în ce mai critici.

Atitudinile negative față de China se întâlnesc și în Europa sau în regiunea Asia-Pacific, potrivit cercetărilor Centrului Pew din 2021. După cum este de așteptat, există o mare variație, iar legăturile culturale sunt destul de importante, excepțiile fiind Grecia și Singapore (Silver, Devlin și Huang 2021). Ceea ce trebuie subliniat este că ascensiunea Beijingului provoacă reacții sceptice sau în cel mai bun caz, ambigue (acceptarea cooperării economice, neîncredere în chestiunile politico-militare) și că strategiile de coalizare promovate de vestici se pot bucura și de un sprijin important în rândul opiniei publice internaționale. O altă concluzie este că felul în care RPC tratase pandemia a avut un ecou global, ceea ce corespundea liniei PCC, cu riscul care a devenit evident în 2022: eșecul putea să aibă un ecou global corespunzător.

Investigația reprezentărilor oferă niște concluzii interesante. Așteptările par să se fi fixat asupra imaginii unei competiții durabile între Statele Unite și China, atât în interiorul fiecărei societăți, cât și pe plan regional sau global. Studiul lui Byun J., Kim, D.G. și Li S. susține chiar că internații chinezi se comportă ca niște ”susținători intuitivi ai teoriei tranziției de putere”, pentru care reușita unor politici publice cum ar fi cele de combatere a pandemiei indică felul în care se schimbă ierarhia globală (Byun, Kim și Li 2021, 650-651). Trebuie să fim conștienți și de limitele concluziilor: problemele metodologice legate de culegerea datelor sau cea și mai dificilă a caracterului endogen (conflictul duce la opinii mai ostile sau invers) (Gries 2020, 65-68).

2.3. Comerțul și cercetarea tehnologică

Datele despre comerțul internațional posedă o anumită inerție și mă voi referi la cele din 2021, cele mai noi disponibile. Statele Unite reprezentau 81% din exportul mondial de mărfuri, în scădere ușoară față de anul anterior (21% în 1948, 12% în 1993) și 13% din importuri (13% în 1948, 16% în 1993), iar China era situată pe primul loc, cu 15% din primul indicator și cu 13%, după al doilea (WTO 2023, 11, 56-57). În ceea ce privește comerțul cu servicii, SUA însemna 13 din exporturi (locul 1) și 9,5% la importuri (locul 1), iar China, 6,5% la exporturi (locul trei) și circa 8% la importuri (locul 2) (WTO 2023, 58-59). Se observă ușor declinul producției în SUA și creșterea Chinei atât ca producători, cât și ca importatori.

Comerțul bilateral a fost caracterizat de tendințe similare anilor anteriori. Pentru mărfuri, deficitul comercial american față de China a

continuat și în 2022, cifrându-se la niveluri comparabile cu cele din anii anteriori, în jur de 382 de miliarde de USD, dintre care 536 de miliarde importuri și 153 de miliarde exporturi (United States Census Bureau 2023). Ambele economii au trecut printr-o perioadă de încetinire a creșterii, după cum se poate observa în tabelul nr. 1, în cazul Chinei, experții FMI accentuând rolul politicii zero-Covid și al problemelor pieței imobiliare (IMF 2022, 7-8). Cele două societăți își păstrează importanța centrală pentru dezvoltarea economică globală.

Protecționismul a devenit mai nuanțat și a rămas un element important al politicilor economice. Fosta administrație Trump a aplicat o politică dură declarativ, crescând tarifele aplicate importurilor chineze, și presând pentru un acord comercial (15 ianuarie 2020), însă deficitul comercial american este cifrat la un nivel important, chiar dacă tarifele au fost prelungite, iar China nu a reușit să achiziționeze o mare parte a bunurilor prevăzute în respectiva înțelegere (bunuri în valoarea de circa 290 de miliarde de USD dintr-un total de 500 miliarde USD). [Bown 2022a]. Efecte neanticipate au afectat politicile, reducerea comerțului cu bunurile supuse sancțiunilor fiind compensată cu tipuri diferite de importuri, ceea ce sugerează că, dincolo de practicile comerciale ale Chinei, deficitul american are cauze interne mai importante (C. P. Bown 2023). Liderii actuali de la Casa Albă au menținut scopurile politicii, dar au modificat unele mijloace; echipa lui Joe Biden a alocat investiții pentru revigorarea capacității de producție americane, a acordat o atenție specială circuitelor integrate și a încercat să limiteze abilitatea R.P. Chineze de a produce chipuri avansate.

Gradual, SUA trece de la o atitudine liberală față de globalizare, la elaborarea de politici industriale, similare Japoniei și Chinei, instrumente mercantiliste de menținere și extindere a avantajelor economice și tehnologice. O serie de tehnologii atrag interesul decidenților de la Washington și Beijing în sensul ideii destul de ambiguă de superioritate, cum ar fi 5G și alte rețele de comunicație, circuite integrate, AI, deși în condițiile în care cunoașterea este difuză, ideile circulă și actorii investesc în cercetare, un avantaj nu poate fi decât trecător (SPSP 2022, Smith 2023). Aici se combină cercetarea aplicată publică și privată, cu proiectele de înarmare, inclusiv cu unele programe de anvergură referitoare la o nouă revoluție informatizată, deși aceste fenomene sunt, de obicei, imprevizibile. Pentru studiul de

față, contează mai puțin precizia sau credibilitatea anticipărilor, cât atitudinile reciproce și gradul de ostilitate pe care îl reflectă.

Un exemplu des discutat îl reprezintă microcipurile. O invenție americană, tehnologia respectivă a fost adoptată cu succes de producătorii japonezi, taiwanezi sau coreeni, în timp ce firmele chineze au crescut, deși mai au încă de recuperat (Miller 2022). Există o diviziune industrială între design și producția concretă, în cadrul unui lanț global, ale cărei facilități fizice se găsesc, de obicei, în statele din Asia de Est și de Sud-Est, cum este Taiwanul (Miller 2022). SUA a reușit să atragă investiții TSMC și urmăresc să sprijine fostul lider al sectorului, compania Intel, pentru a-și menține autonomia strategică, cum tehnologia militară depinde de circuite integrate cât mai eficiente și sigure (SPSP 2022).

Instrumentele politicii constau în sprijin, finanțare și restricții. Legea CHIPS din august 2022 și *Inflation Reduction Act* prevăd finanțări de circa 280 miliarde, respectiv 375 miliarde USD, pentru o serie de obiective, inclusiv consolidarea poziției în competiția cu China (Edmondson 2022, Casert 2023). Sumele par impresionante, dar pentru comparație, fabrica pe care o construiește TSMC în Arizona a costat deja 40 miliarde USD (Liu și Mozur 2023). Motivate de rațiuni de securitate națională, în special, din cauza programelor de înarmare ale autorităților de la Beijing, restricțiile decise anul trecut se referă la accesul Chinei la circuite integrate avansate și supercalculatoare, și la instalațiile de fabricare, produse pe baza tehnologiilor americane, chiar dacă sunt produse în străinătate, cum industria este globalizată și este dominată de firmele taiwaneze ca TSMC, (Nellis, Freifeld și Alper 2022, Bown și Wolf 2022).

Comerțul bilateral este important, a luat chiar amploare, însă politicile mercantiliste au continuat și au fost extinse, devenind mai precise. Deciziile nu au condus întotdeauna la efectele așteptate; de exemplu, China a realizat unele progrese tehnologice, chiar dacă acestea au încetinit sau au devenit mai costisitoare. Cu toate acestea, tendințele mercantiliste reprezintă acum consensul elitelor americane, indiferent de partid și agenda bilaterală s-a deplasat dinspre liberalizare spre gestionarea competiției. Aici se poate considera că schimbarea relațiilor de putere și temerile de securitate au avut consecințele moderate anticipate de teoria tranziției de putere, moderația venind din faptul că există un amestec de cooperare și politicii ostile.

2.4. Activitățile diplomatice (bilaterale și multilaterale)

2.4.1. Documentele de politici

Anul 2022 a fost și anul marilor anunțuri diplomatice. Secretarul de stat american, Anthony Blinken a anunțat doctrina administrației Biden pentru China, care conține trei dimensiuni, internă, cooperarea cu aliații și menținerea unor relații pragmatice cu Beijingul, rezumând în linii mari lucruri deja cunoscute (Blinken 2022). Politico-militar, RPC este acum o ”pacing challenge” și răspunsul trebuie ghidat de conceptul „descurajare integrată”, unde intră domeniile războiului, cooperarea cu partenerii și resursele interne (Blinken 2022). În linii mari, ea continuă politica administrației Trump, dar este mult mai deschisă și face apel la valorile liberale, în loc de naționalism (NSC 2017).

Administrația Biden a publicat și principalele documente de planificare în domeniul securității. Strategia națională ilustrează ideea unui leadership american cooperativ cu aliații, într-un mediu de securitate unde există „competitori strategici” și amenințări globale și prezintă China drept principala amenințare de securitate de anvergură globală și pe termen lung, evidențiind motivația și capacitățile (The White House 2022, 2-3, 6, 11). Ca și discursul secretarului Blinken, documentul subliniază dezvoltarea internă, cooperarea „transformațională” cu aliații și partenerii Statelor Unite și descurajarea integrată, direcții de acțiune care trebuie să permită Washingtonului menținerea „unui avantaj competitiv de durată” față de Beijing, accentuând problemele regiunii Indo-Pacific, dar și importanța responsabilității (The White House 2022, 14-15, 16, 22, 24-25). Emise în aceeași zi, *Strategia de Apărare Națională* și cea nucleară consideră China drept ”pacing challenge”, prin care înțeleg declarațiile politice, folosirea mijloacelor economice în exterior, modernizarea militară și acțiunile față de Taiwan și divergențele din Marea Chinei de Sud, de Est și din Kashmir (Department of Defense 2022, iii, 4).

Trebuie subliniate câteva elemente. Politica externă este integrată în orientarea mai largă a administrației Biden, legată de politicile protecționiste de dezvoltare a capacității de producție și este argumentată în termenii democrației și ordinii internaționale bazate pe reguli. Doctrina încearcă să echilibreze *leadershipul* american și preocuparea pentru chestiunile interne, cu cooperarea internațională și cu modernizarea militară. Politicile Rusiei sunt abordate ca amenințări

pasagere și preocuparea majoră o reprezintă comportamentul Chinei, considerat revizionist, pe termen lung (The White House 2022, 8).

Japonia a publicat și ea o strategie de securitate. Asemănător celei americane, discută despre contrastul dintre tensiunile internaționale și problemele globale, „puncte de inflexiune istorice”, sau integrarea elementelor puterii (Guvernul Japoniei 2022). Documentul subliniază riscul ca invadarea Ucrainei de către Rusia să fie imitată de China, în cazul Taiwanului, accentuează schimbarea relațiilor de putere și comportamentul autorităților de la Beijing și consideră că mediul de securitate actual este „cel mai sever de după Al Doilea Război Mondial”, altfel spus că problemele de securitate din Asia de Est sunt mai grave decât cele din Războiul Rece (Guvernul Japoniei 2022, 35) și a fost însoțit de alte două texte, referitoare la politica de apărare și de înarmare. Autoritățile de la Tokio își propun: o politică de securitate bazată pe descurajare; construirea unei capacități de contraforță, utilizabilă în cazul unui atac cu rachete; extinderea capabilităților militare pentru ca, într-un interval de 5-10 ani, să dețină principala responsabilitate de apărare și adâncirea alianței cu Statele Unite și cu alte state interesate de menținerea ordinii bazate pe reguli (Guvernul Japoniei 2022).

Analiștii au subliniat că, în cazul izbucnirii unui conflict violent în Taiwan, este probabil ca Japonia să fie implicată (Johnson 2022). Motivele sunt proximitatea geografică, importanța dispozitivului de securitate american cu bazele din Okinawa, disputele dintre Beijing și Tokyo referitoare la insulele Senkaku și chestiunile mai generale legate de ascensiunea Chinei și naționalismul din ambele state (Gries 2020, Johnson 2022). După cum voi discuta mai jos, formulele de coalizare propuse de Statele Unite se bucură de o receptare din ce în ce mai bună, fie că este vorba despre QUAD, AUKUS, sau despre relațiile bilaterale. Nu este clar dacă această politică va fi suficientă și multe depind de dezvoltarea în viitor a Chinei și Indiei (Kugler și Tammen 2009).

Liderul de la Beijing, Xi Jinping, a scos în evidență agenda de securitate internațională, în discursul ținut la Congresul al XX-lea al partidului, în care a primit un al treilea mandat de președinte. Accentul era pus pe „o societate socialistă modernă” și pe „marea întinerire (sau renaștere) a națiunii chineze” (Xi 2022, 1). El a reiterat critica „activităților separatiste” și „provocările de amploare ale interferenței externe”, referindu-se la Taiwan, a blamat „tentativele externe de

șantaj, îndiguire, blocadă” și a evidențiat comerțul internațional și BRI; „o abordare holistică a securității naționale”, reformele militare; „opozitia împotriva hegemonismului și a politicii de putere” (Xi 2022, 3, 8-11). Obiectivele lui Xi ar consta în mai vechea dezvoltare pașnică, alături de altele, prin „modernizarea socialistă până în 2035” și realizarea unei „societați avansate... care *leads the world*”, până la jumătatea secolului, condiții în care „următorii cinci ani sunt decisivi” și presupun progrese tehnologice, modernizarea armatei (care include ameliorarea capacității de luptă, descurajarea strategică și informatizarea) și o mai intensă activitate internațională, ambele idei reflectând idei mai vechi și o anumită ambiguitate (Xi 2022, 19-21, 45-49, Men 2020).

2.4.2. Demersurile diplomatice bilaterale și multilaterale

Decidenții occidentali au avut o diversitate de activități diplomatice. Liderii Statelor Unite, Japoniei, Indiei și Australiei s-au întâlnit la Tokio, în cadrul QUAD și au redactat o declarație politică în care își manifestau îngrijorarea referitoare la activitățile Beijingului din Marea Chinei de Sud și de Est (The White House 2022b). Formatul de cooperare oferă o arenă utilă coordonării actorilor pe plan regional, deși persistă divergențe între interesele acestora. Două întâlniri ale șefilor de stat și de guvern din statele membre G7 au oferit ocazia acestora să abordeze aspectele legate de politicile R.P. Chineze, inclusiv prin consolidarea investițiilor în statele în curs de dezvoltare; ei au criticat abordarea chestiunii taiwaneze și insistat ca autoritățile de la Beijing să comunice Rusiei să nu recurgă la armament nuclear în cursul războiului din Ucraina (Pamuk și Marsh 2022, Kinkartz 2022).

De cealaltă parte, președinții Xi Jinping și Vladimir Putin au lansat, la Beijing, o proprie declarație. Precedând agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei, documentul critica politicile occidentale și declara „un parteneriat fără limite” între cei doi actori (februarie 2022) (Munroe, Osborn și Pamuk 2022). Prezentată oficial ca o consolidare a relațiilor, înțelegerea a fost uneori interpretată ca o antantă, o variantă de cooperare apropiată, mai flexibilă decât o alianță, dar care include coordonarea politicilor externe. Cei doi lideri au avut o altă întrevedere în cadrul reuniunii Organizației de la Shanghai, în care Xi Jinping s-ar fi detașat de intervenția Federației Ruse (Wishnick 2022).

O mult mediatizată întrevedere între președinții american și chinez a confirmat continuarea competiției. Joe Biden și Xi Jinping au discutat în contextul Summitului G20 din Jakarta, desfășurat în noiembrie 2022 și și-au menținut divergențele, dar au avut unele puncte comune în ceea ce privește menținerea stabilității relației bilaterale, reluarea contactelor oficiale, chestiunile climatului și evitarea utilizării armelor nucleare în războiul din Ucraina (Liptak și Lee 2022). Convorbirile au durat trei ore și au reprezentat prima întâlnire dintre cei doi decidenți de la începutul pandemiei (Liptak și Lee 2022). Taiwanul a figurat pe agendă, ambele părți susținându-și pozițiile de principiu cunoscute, însă liderul de la Casa Albă a indicat că riscul unui conflict direct este minimal (Liptak și Lee 2022).

A urmat reuniunea COP 27, în care s-au încheiat o serie de acorduri. Acestea se refereau la constituirea unui fond de ajutorare a statelor afectat de încălzirea globală, la ținta de 1,5 grade Celsius sau la limitarea emisiilor de gaze de seră (BBC 2022, United Nations Climate Change 2022). Președintele american, Joe Biden, a declarat că demersurile administrației de la Washington vor contribui la atingerea scopurilor acordului de la Paris până în 2030 (The White House 2022c). Reprezentantul Chinei, Xie Zhenhua, a considerat că discuțiile purtate cu oficialii americani au fost „pozitive”, indicând astfel reluarea contactelor bilaterale în domeniu, în condițiile în care președintele Chinei nu a participat la discuții (Spring 2022).

A avut loc o intensă activitate diplomatică în cursul lui 2022. Liderii occidentali și-au consolidat pozițiile și au coordonat politicile față de China, în special în ceea ce privește subiecte fierbinți cum ar fi situația din Taiwan. Similar, Beijingul și Moscova au afișat o imagine de unitate, deși statul chinez s-a detașat de invazia din Ucraina. Discuțiile dintre Joe Biden și Xi Jinping au arătat că părțile sunt conștiente de riscurile escaladării tensiunilor bilaterale, însă divergențele principiale au continuat.

2.4.3. Aspectele politico-militare

Activitățile militare au avut un caracter predominant demonstrativ și de instrucție, însă manifestări coercitive și incidente au avut loc în zonele contestate, în special în ceea ce privește Taiwanul. Vizita președintei Camerei Reprezentanților, din august 2022, Nancy Pelosi la Taipei a fost condamnată de autoritățile de la Beijing care au adoptat o

linie dură (Tan și Molloy 2022). R.P. Chineză consideră demersul o provocare la adresa politicii sale oficiale, deoarece poate fi interpretată ca un pas către independență/secesiune (Tan și Molloy 2022). Nancy Pelosi s-a întâlnit cu liderul de la Taipei, Tsai Ing-wen și a declarat că SUA „nu vor renunța la angajamentul față de Taiwan” (Tan și Molloy 2022, Lee 2022).

Tensiunile au fost destul de intense, însă cu limite. China și-a trecut forțele în alertă, a trimis cele două portavioane în zonă, a efectuat 446 de survoluri în august (nivelul maxim din ultimii ani) și 192 în septembrie, exercițiile care au implicat acțiuni complexe, inclusiv lansări de rachete, care, după evaluarea experților CSIS, au încercuit practic insula (Lewis 2023, Lin, și alții 2023). Agresiunea Federației Ruse a trezit temeri despre o repetiție, după cum am văzut mai sus, iar presiunile Beijingului s-au reluat, din nou spre finalul anului, chiar dacă a avut loc summitul Biden-Xi. De-a lungul lui 2022, potrivit cifrelor autorităților de la Taipei, 268 de zile au fost marcate de incursiuni aeriene, numărul lor fiind cu 79% mai mare decât în 2021, un alt an în care acestea erau în creștere; un al doilea vârf de 207 a fost atins în decembrie, iar un grup de portavioane s-a apropiat de Guam, teritoriu american (Lewis 2023, Shinkman 2022).

De cealaltă parte, SUA a desfășurat forțe în regiune. Două grupuri de portavioane erau poziționate în regiune, în august 2022, într-o replică probabilă la presiunile forțelor chineze, aplicând o strategie de descurajare și trimitând un semnal de încredere autorităților de la Taipei (LaGrone 2022, USNI News 2022). Aceasta reprezenta cea mai importantă desfășurare de forțe aeronavale americane din acea perioadă, în condițiile în care un grup de portavioane din Mediterană acoperea flancul estic al NATO, în contextul războiului din Ucraina (LaGrone 2022, USNI News 2022). În același timp, SUA a dat și dovadă de reținere, anulând testarea unei rachete nucleare intercontinentale și au redus numărul total de mișcări navale demonstrative prin strâmtoarea Taiwan, în tot anul, prin comparație cu perioada precedentă (Lindberg 2023, Olander 2022)

Aparent, liderii de la Beijing încearcă să constrângă decidenții de la Taipei și Washington să se adapteze liniei sale oficiale. Potrivit politicii unei singure Chine, Taiwan este parte integrantă a teritoriului și contactele formale sunt condamnate. O serie de documente au fost publicate, dintre care raportul lui Xi Jinping de la Congresul PCC se

referea la reunificare pașnică, sublinia autoguvernarea și arăta că își rezervă dreptul de a folosi forța, iar o nouă cartă albă detalia poziția oficială a statului (Xi 2022, The Taiwan Affairs Office 2022). De cealaltă parte, președintele Biden a afirmat că SUA își va apăra partenerul, iar, în decembrie, Congresul american a inclus prevederi referitoare la sprijinirea Taiwanului în legea pentru bugetarea Pentagonului, prevederi care se referă la alocarea de fonduri anuale pentru modernizarea forțelor armate insulare, posibilitatea alocării de echipament și un mecanism de monitorizare anuală (The US-Taiwan Business Council 2022, Pelley 2022, Lisle 2023).

Pe lângă chestiunea taiwaneză, au mai existat și alte situații în care s-au înregistrat activități și programe militare. Au avut loc o serie de exerciții unilaterale, bilaterale și multilaterale în Marea Chinei de Sud sau de Est, ca și în alți ani, dar în unele momente, acestea s-au îmbinat cu divergențele și tensiunile regionale. De exemplu, grupul portavionului chinez Liaoning a efectuat exerciții de debarcare în luna mai 2022, în zona arhipelagului japonez Ryukyu, apropiată de Taiwan, iar Beijingul și Moscova au efectuat patru asemenea activități comune (IISS 2023, 211). SUA și Coreea de Sud au reluat exercițiile militare comune, suspendate în contextul acordurilor realizate de administrația Trump, depășite de evenimente (IISS 2023, 214).

Programul de înarmare al Coreei de Nord s-a intensificat. Regimul de la Phenian a lansat un număr record de rachete, inclusiv câteva modele balistice intercontinentale, realizând progrese graduale, potrivit experților (Dotto, Lendon și Yeung 2022, Nikitin 2023). Un total de peste 90 de evenimente au fost înregistrate în cursul anului, în condițiile în care se sperase că înțelegerile realizate în 2019, în timpul vizitei lui Donald Trump ar fi moderat, cel puțin, programul nuclear al statului comunist, dacă nu cumva ar fi obținut rezultate ”istorice”, cum se spera atunci (Sullivan și Cole 2019, Dotto, Lendon și Yeung 2022). Istoria este însă complicată, iar contextul internațional actual nu este prea favorabil politicii lui Kim Jong Un.

Harta nr. 1: Taiwan, insulele Senkaku și Okinawa (Johnson 2022)

Revine în atenția și posibilitatea reconcilierii dintre Coreea de Sud și Japonia, în condițiile continuării înarmării Nordului și ascensiunii Chinei. Una dintre vulnerabilitățile dispozitivului vestic, relațiile destul de reci dintre cele două state s-au tensionat recent, odată cu controversele legate de compensațiile pentru crimele comise în timpul perioadei colonialismului japonez și de moștenirea imperială, în general. Noul lider conservator de la Seul, Yoon Suk-yeol și-a propus să îmbunătățească relațiile cu autoritățile de la Tokio, fiind testată ideea unui summit bilateral, dar rămân neclarități și semne de întrebare, legate în principal de atitudinile naționaliste și ideologice din cele două societăți (Jo 2022, Shin 2022). Strategia de securitate națională japoneză din 2022 menționează însă cooperarea cu Coreea de Sud, SUA a încercat să își împace principalii aliați din Asia de Est, iar liderii celor două state au participat la summitul NATO și au avut o întrevedere în cursul reuniunii AG a ONU și la Tokyo (Guvernul Japoniei 2022, Sang-Hun 2022, Shin, The Diplomat 2022, Pollmann 2022, Kosuke 2022).

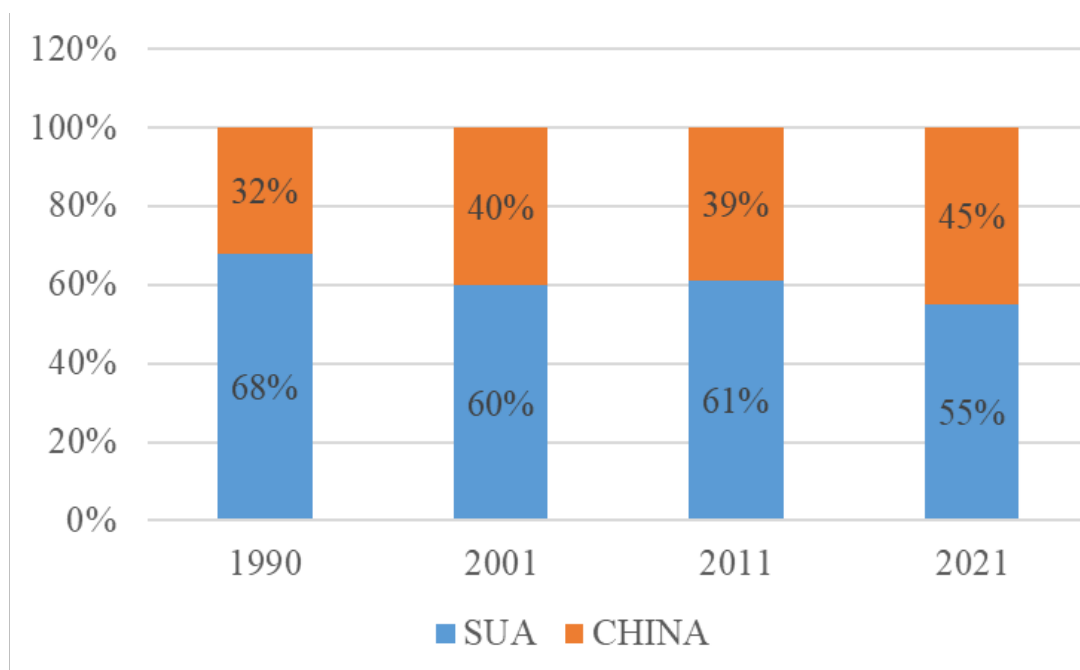
Divergențele s-au manifestat și în Marea Chinei de Sud. Spațiul maritim reprezintă una dintre rutele comerciale cele mai importante ale lumii, legând Asia de Est de Orientul Mijlociu, deține resurse de hidrocarburi, iar o parte a riveranilor sunt implicați în dispute teritoriale sau pentru demarcația zonelor economice (Zhang 2023). Autoritățile de la Beijing au revendicat majoritatea zonei ca ape teritoriale cu argumente istorice, încălcând dreptul internațional, iar în 2022 au avut loc peste 50 de evenimente, fără consecințe majore (Nguyen, Nguyen și Nguyen 2023, Poling 2023). SUA a continuat misiunile de menținere a libertății de circulație, prin apele internaționale, pe care China le consideră interne, însă cu o frecvență mai redusă ca în alți ani (Nguyen, Nguyen și Nguyen 2023, Lindberg 2023).

Nu în ultimul rând, China a continuat programele de reformă militară și de înarmare. După cum am văzut mai sus, la congresul partidului, Xi Jinping a evidențiat trei termene, 2027 și 2035, pentru modernizarea armatei, și 2049, pentru construcția unei forțe de primă mărime, informatizată și care să beneficieze de noul val tehnologic anticipat de decidenți, bazat pe Inteligența Artificială și automatizare. Aici pot fi menționate prezentarea unui nou portavion, cel de-al treilea deținut de marina chineză, dezvoltat prin eforturi proprii și cu un tonaj relativ mare, continuarea fabricării de avioane din a cincea generație și de noi drone, sau construcția unor noi silozuri de ICBM, în condițiile în care decidenții americani susțin că arsenalul strategic ar putea crește la 1.000-1.500 până în 2035, de la 400 estimate acum (Kristensen, Kord și Reynolds 2023, IISS 2023, 221-224).

O analiză a potențialului militar va completa investigațiile anterioare. Ca și anul trecut, am efectuat o interpretare bazată pe ideile lui D. Geller și ale altor cercetători CoW, care erau interesați de a estima preponderența (hegemonia) și stabilitatea sau viteza de schimbare (Geller și Singer 1998, 166-167, 172-179). Preluând explicațiile teoriei tranziției de putere, ei au avut în vedere ipotezele că riscul de conflict poate crește dacă actorii se apropie de paritate și dacă modificările sunt foarte rapide. Implicațiile pot fi directe, sau indirecte, în sensul că declinul liderului militar poate face ca ordinea internațională să devină vulnerabilă și în alte spații sau în alte teme, ceea ce permite generalizarea (Geller și Singer 1998, 166-167, 172-179).

Proiectul CoW a dezvoltat un indicator compus al potențialului militar, utilizat în această secțiune. El este compus din cheltuielile

militare și personal militar total activ, inclusiv forțele paramilitare; pentru fiecare componentă, sunt adunate valorile absolute și fiecare actor primește un procent corespunzător, apoi se realizează o medie între componente (Geller și Singer 1998, 166-167, 172-179). Indicatorul general al capacităților utilizat în cadrul proiectului CoW are șase dimensiuni, grupate câte două în demografice, industriale și militare, ultimele două fiind cele care mă interesează. Pentru cheltuielile militare, am folosit aceleași cifre ca și mai sus, iar pentru personalul militar total, datele anuarului *Military Balance*, prezente în colecția Băncii Mondiale, cu excepția ultimilor doi ani, pentru care am consultat direct volumele (SIPRI 2023, IISS 2023, IISS 2022).

Figura nr. 5: Potențialul militar al Chinei și Statelor Unite

Cifrele sunt sintetizate în figura nr. 5 și nu prezintă noutăți față de anul trecut. Pragul preponderenței militar diadice este de 60%, rapiditatea este definită ca modificarea cu peste 20% a procentelor într-un deceniu și schimbarea, ca rocada pozițiilor. Reiese că SUA a pierdut preponderența începând din 2011, însă tranziția este graduală, iar raporturile au stagnat în intervalul 2015-2021. Principalii factorii sunt variația comparativă a cheltuielilor militare, în timp ce personalul militar a scăzut mai mult procentual în cazul SUA decât al Chinei, ambii reflectând procesele de modernizare și transformare.

Estimarea caracteristicilor și tendințelor potențialului militar oferă indicații despre nivelul de stabilitate și de conflict din relația sino-americană. În termenii teoriei tranziției de putere, dacă actorii tind spre paritate, oricare dintre ei poate crede că are șanse să iasă victorios dintr-o înfruntare și amândoi pot fi conștienți de aceste credințe (Organski și Kugler 1980, 19-28). În consecință, riscul de conflict este semnificativ, însă ritmul lent al modificărilor, odată ce SUA a început să reacționeze mai serios și descurajarea nucleară reprezintă surse de moderare a rivalității. Tendințele potențialului militar sunt similare celor care au reieșit din investigarea puterii generale: are loc o tranziție, tranziția este lentă, iar SUA este actorul mai puternic.

***

Poate fi încadrată disputa taiwaneză în categoria celor militarizate, unul dintre itemii cercetării? Aceste evenimente sub pragul războiului sunt definite drept: „cazuri unificate istoric în care amenințarea, demonstrația sau folosirea forței sub pragul de război de către un stat membru este direcționat explicit către guvernul, reprezentanții oficiali, forțele oficiale, proprietatea sau teritoriul altui stat” (Jones, Bremer și Singer 1996, 168). Taiwan nu este un stat, însă un eveniment este inclus și dacă actorii statali apără poziția unei entități, ceea ce înseamnă că este îndeplinit criteriul unităților de analiză; formele de acțiune au inclus amenințarea cu folosirea forței și o serie de măsuri demonstrative ca alertarea forțelor chineze învecinate cu insula, exerciții aeronavale și incursiuni aeriene masive; din ambele reiese că evenimentele din august 2022 pot fi clasificate drept o MID (Jones, Bremer și Singer 1996, 169). Astfel, unul dintre itemii după care putem recunoaște creșterea gradului de conflictualitate este identificat, iar conflictualitatea este moderată, deoarece incidentele au fost menținute sub control.

Trebuie subliniate două tendințe. Au avut loc circa 2.000 de MID și 100 de războaie în ultimele două secole, ceea ce înseamnă că majoritatea crizelor nu escaladează, dar probabilitatea conflictelor violente trebuie luată în serios, fiind vorba despre *lebede gri* (improbabile, dar suficient de frecvente și calculabile) și după unele modelări (distribuția Poisson) se pare că procesul de escaladare este aleatoriu, adică orice divergență în care forța joacă un rol se poate

transforma într-o conflagrație. Între 2002 și 2010, potrivit datelor CoW, au avut loc 10 MID legate de Taiwan, dintre care cinci au implicat China, patru Japonia și una Filipinele, însă frecvența incidentelor cu forțele autorităților de la Beijing a crescut în mod impresionant din 2019-2020, odată ce PCC a adoptat o concepție autoritară în privința politicii „o țară, două sisteme”, reprimând protestele din Hong Kong, ceea ce a influențat victoria forțelor autonomiste de la Taipei, în alegerile din 2020 (Palmer, și alții 2020). Este neclar dacă avem de-a face cu intenții agresive din partea regimului comunist sau cu exemplu de gestionare eșuată a unei situații complexe (Blanchette 2023).

Chiar dacă relațiile sino-americane au devenit mai ostile, ele nu au trecut de la pacea negativă, la rivalitatea intensă. Elementele esențiale: conflictele directe sunt încă absente, deși criza din Taiwan evoluează, din nou, către o MID mai intensă. Diplomatic, diferendele sunt încă sub control, însă acest lucru a început să se schimbe din 2017 încoace, iar comunicarea este încă prezentă, după cum au indicat întrevederea dintre Biden și Xi sau discuțiile despre mediu. Instituțional, cei doi actori continuă să se recunoască formal, deși regimul de la Beijing este deseori criticat, uneori în termeni duri, iar politicile SUA sunt uneori puse sub semnul întrebării în media chineză; există însă numeroase declarații referitoare la riscul de conflict, iar lucrarea lui Graham Allison a ajuns chiar un reper comun, însă pozițiile publice nu sunt încă dominate de ostilitatea reciprocă; există o serie de acorduri, deși au devenit mai contestate.

Concluzii

În acest capitol, mi-am propus să evaluez evenimentele care au influențat relațiile sino-americane în 2022. Întrebarea era dacă a avut loc o intensificare a tensiunilor și dacă da, cum poate fi aceasta explicată. Am utilizat o perspectivă braudeliană, teoria tranziției de putere ca explicație structurală și studiile păcii pentru specificarea efectelor. Răspunsul este că a avut loc o creștere moderată a conflictualității în interacțiunile dintre cei doi actori majori, care se poate observa în mai multe dimensiuni.

Pe termen lung, are loc o tranziție a puterii, iar capacitățile Chinei se apropie de pragul de paritate cu Statele Unite. Această tendință s-a încetinit în ultimii ani, iar în 2022, economia a fost profund

afectată de pandemie și de dezechilibre. Baza puterii chineze nu este încă la același nivel cu cel american, eventual va reuși acest lucru spre finalul decadei, sau până prin 2035, dacă luăm în calcul diversitatea factorilor și dificultatea de a anticipa evenimentele. Schimbările distribuției de putere reprezintă cunoaștere comună și sunt incluse chiar în documentele oficiale investigate aici.

Evenimentele politico-militare au indicat agravarea tensiunilor. Mai multe documente strategice americane sau japoneze ilustrează preocuparea decidenților referitoare la potențialul de putere și la politicile R.P. Chineze, care, din *peer competitor*, a devenit *pace challenge*, ceea ce sugerează o îngrijorare referitoare la ritm. Diplomația a consolidat relațiile de securitate dintre actorii regionali și a consolidat aspectul global, în condițiile în care parteneriatul sino-rus a fost adâncit, iar liderii japonez și coreean au participat la un summit NATO. Exercițiile și mai ales maniera demonstrativă în care au fost utilizate forțele chineze în vară au menținut temerile referitoare la situația Taiwanului.

Așa cum raporturile de putere tind spre paritate, dar nu au ajuns încă acolo, relațiile sino-americane au devenit mai ostile, însă nu s-au transformat încă în rivalități mai intense. Mediul de securitate este destul de fragil: ajunge ca o divergență să ducă la folosirea violenței, în problema Taiwanului, a drepturilor din Marea Chinei de Sud, să se complice războiul ruso-ucrainean sau să se agraveze o contradicție din interese din altă regiune (Africa, Orientul Mijlociu, spațiul arctic, America de Sud sunt des menționate) și ca mijloacele diplomatice să nu funcționeze pentru a asista la o schimbare fundamentală. Din perspectiva teoretică asumată însă, vor fi decisive tendințele pe termen lung și procesele de modernizare. Aici putem vorbi despre o competiție economică și tehnologică, în care abilitățile statelor de a extrage și utiliza resursele sunt fundamentale și nu doar pentru scopuri strict militare, competiție care configurează felul în care sunt formulate problemele și interesele și care complică extrem de mult o eventuală rivalitate sino-americană de amploare (Xuetong 2020).

Politicile mercantiliste au atras atenție în ambele state. Atât SUA, cât și China urmăresc diverse strategii protecționiste pentru controlul unor tehnologii și dobândirea unei anumite autonomii strategice. Argumentul liberal clasic este în continuare valabil: rezultatele sunt ineficiente și specializarea, superioară, adeseori riscând eșecuri de

amploare și nu putem ști spre ce societate ne îndreptăm pe termen mediu și lung. Mulți actori pot fi tentați să colaboreze cu ambele părți și să combine beneficiile proiectelor rivale de investiții (Nye 2022, 1644, Kang 2007, 4, Hiebert 2020).

Îngrijorătoare sunt activitățile militare din jurul Taiwanului. Deseori comparat cu Sarajevo, cazul acestei dispute complexe a dominat evenimentele politico-militare din 2022, după cum am văzut, chiar și într-un sens brut, numeric (Nye 2022, 1641-1642). Există un risc de escaladare evident și multe depind de abilitățile diplomatice ale părților. Chiar dacă, potrivit perspectivei asumate, rezultatele unei crize de anvergură nu sunt neapărat decisive, considerente umanitare și practice implică o atenție constantă și chiar amintirea unor lecții considerate depășite din timpul Războiului Rece despre descurajare, strategii și riscuri.

Veștile bune sunt că, momentan, competiția este moderată, iar riscurile par a fi conștientizate de ambele părți. Aceasta nu înseamnă o garanție absolută a securității și a absenței unui nou război regional, dar oferă multe posibilități de reglementare a tensiunilor și de menținere a rivalității la un nivel scăzut. Desfășurarea războiului din Ucraina arată că înfruntările violente sunt imprevizibile și costisitoare, concluzii similare conflictelor din Afganistan, Irak sau din Balcani. Atractivitatea recursului la forță pare să fie scăzută, dincolo de exerciții și demonstrații, în Asia de Est.

Bibliografie:

Allison, Graham. [2017]2022. *Capcana lui Tucidide. Mai pot evita Statele Unite și China războiul?*. București: Corint Istorie.

Baylis, John, Steve Smith, and Patricia Owens. 2020. *The Globalization of World Politics. An introduction to International Relations*. Oxford: Oxford University Press.

BBC. 2022. *COP27: What was agreed at the Sharm el Sheikh climate conference?* decembrie 8. Accessed aprilie 7, 2023.
<https://www.bbc.com/news/science-environment-63781303>

- Blanchette, Jude. 2023. *The Taiwan Long Game*. ianuarie-februarie. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.foreignaffairs.com/china/taiwan-long-game-best-solution-jude-blanchette-ryan-hass>
- Blinken, Anthony J. 2022. "The Administration's Approach to the People's Republic of China." *U.S. Department of State*. mai 26. Accessed aprilie 6, 2023. <https://www.state.gov/the-administrations-approach-to-the-peoples-republic-of-china/>
- Bolton, John. 2022. *Entente Multiplies the Threat From Russia and China*. february 15 . Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.wsj.com/articles/entente-multiplies-the-threat-from-russia-and-china-foreign-policy-alliance-beijing-moscow-xi-putin-11644943618>
- Bown, Chad P. 2022. *China bought none of the extra \$200 billion of US exports in Trump's trade deal*. iulie 19. Accessed aprilie 4, 2023. <https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/china-bought-none-extra-200-billion-us-exports-trumps-trade-deal>
- . 2023. *US imports from China are both decoupling and reaching new highs. Here's how*. martie 31. Accessed martie 4, 2023. <https://www.piie.com/research/piie-charts/us-imports-china-are-both-decoupling-and-reaching-new-highs-heres-how>.
- Bown, Chad P., and Kevin Wolf. 2022. National security, semiconductors, and the US move to cut off China. noiembrie 22. Accessed aprilie 4, 2023. <https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/national-security-semiconductors-and-us-move-cut-china>
- Braudel, Fernad. 1986. *Mediterranean și lumea mediteraneană în epoca lui Filip al II-lea*. București: Editura Meridiane.
- Braumoeller, Bear F. 2019. *Only the dead : the persistence of war in the modern age*. New York: Oxford University Press.
- Bremer, Stuart A. 1992. "Dangerous Dyads: Conditions Affecting the Likelihood of Interstate War, 1816-1965." *The Journal of Conflict Resolution* 36 (2): 338

- Breuninger, Kevin, and Spencer Kimball. 2022. *Supreme Court blocks Biden Covid vaccine mandate for businesses, allows health-care worker rule*. ianuarie 13. Accessed aprilie 5, 2023. <https://www.cnbc.com/2022/01/13/supreme-court-ruling-biden-covid-vaccine-mandates.html>
- Buckley, Chris, Alexandra Stevenson, and Bradsher Keith . 2022. *From Zero Covid to No Plan: Behind China's Pandemic U-Turn*. decembrie 19. Accessed aprilie 4, 2023. <https://www.nytimes.com/2022/12/19/world/asia/china-zero-covid-xi-jinping.html>
- Buzan, Barry, and Richard Little. [2000]2009. *Sistemele internaționale în istoria lumii*. Iași: Polirom.
- Byun, Joshua, D.G. Kim, and Sichen Li. 2021. "The Geopolitical Consequences of COVID-19: Assesing Hawkish Mass Opinion in China." *Political Science Quarterly* 136 (4): 641-665
- Casert, Raf. 2023. *EU closer to ending US trade spat, moves on Green Deal funds*. martie 15. Accessed aprilie 4, 2023. <https://apnews.com/article/eu-us-biden-trade-dispute-green-economy-16ac7c6767c0717078e13fa5187f1ec3>
- Census Bureau . 2022. *Census Bureau Projects U.S. and World Populations on New Year's Day*. decembrie 29. Accessed aprilie 5, 2023. [https://www.census.gov/newsroom/press-releases/2022/new-years-day-population.html#:~:text=29%2C%202022%20%E2%80%94%20As%20the%20nation,Day%20\(April%201\)%202020](https://www.census.gov/newsroom/press-releases/2022/new-years-day-population.html#:~:text=29%2C%202022%20%E2%80%94%20As%20the%20nation,Day%20(April%201)%202020)
- Chestnut, Sheena, and Alastair Iain Johnston. 2009. "Is China Rising?" In *Global giant: is China changing the rules of the game?*, by Eva Paus, Penelope B. Prime and Jon Western. New York : Palgrave.
- Dahl, Robert A. 1957. "The Concept of Power." *Behavioral Science* 2 (3).
- Department of Defense. 2022. "National Defense Strategy." *Department of Defense*. octombrie 27. Accessed aprilie 6, 2023.

- Dorobanțu-Voicu, Roxana. 2023. "Expunere la masa rotundă ”Un an de război împotriva Ucrainei. Impactul pentru România”." Institutul Diplomatic Român, februarie 23.
- Dotto, Carlotta, Brad Lendon, and Jessie Yeung. 2022. *North Korea's record year of missile testing is putting the world on edge*. decembrie 26. Accessed aprilie 7, 2023. <https://edition.cnn.com/2022/12/26/asia/north-korea-missile-testing-year-end-intl-hnk/index.html>
- Eban, Katherine. 2022. *COVID-19 Origins: Investigating a “Complex and Grave Situation” Inside a Wuhan Lab*. october 28. Accessed aprilie 5, 2023. <https://www.vanityfair.com/news/2022/10/covid-origins-investigation-wuhan-lab>
- Edmondson, Catie. 2022. *House Passes \$858 Billion Defense Bill Repealing Vaccine Mandate for Troops*. decembrie 8. Accessed aprilie 5, 2023. <https://www.nytimes.com/2022/12/08/us/politics/house-defense-bill-covid-vaccine-mandate.html>
- . 2022. *Senate Passes \$280 Billion Industrial Policy Bill to Counter China*. iulie 27. Accessed 2023. <https://www.nytimes.com/2022/07/27/us/politics/senate-chips-china.html>
- Fisunoglu, A., K Kang, T. Kugler, and M. Arbetman-Rabinowitz. 2023. "Relative political capacity: A dataset to evaluate the performance of nations, 1960–2018." *Conflict Management and Peace Science*, 40(3), 325–345 40 (3). doi:<https://doi.org/10.1177/07388942221145352>
- Gan, Nectar. 2022. *Zero-Covid was supposed to prove China's supremacy. How did it all go so wrong for Xi Jinping?* decembrie 28. Accessed aprilie 4, 2023. <https://edition.cnn.com/2022/12/27/china/china-2022-zero-covid-intl-hnk-mic/index.html>
- Geller, Daniel S., and J. David Singer. 1998. *Nations at War. A Scientific Study of International Conflict*. Cambridge: Cambridge University Press.

- George, Alexander, and Andrew Bennett. 2005. *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Boston : MIT Press.
- Gibler, Douglas M. 2018. *International Conflicts, 1816-2010. Militarized Interstate Dispute Narratives*. Vol. I. Londra: Rowman & Littlefield.
- Gilpin, Robert. 1999. *Economia politică a relațiilor internaționale*. București: Du Style.
- Glanz, James, Mara Hvistendahl, and Agnes Chang. 2023. *How Deadly Was China's Covid Wave?* februarie 15.
<https://www.nytimes.com/interactive/2023/02/15/world/asia/china-covid-death-estimates.html>
- Goertz, Gary., Paul F. Diehl, and Alexandru Balas. 2016. *The puzzle of peace : the evolution of peace in the international system*. New York: Oxford University Press.
- Green, Michael. 2022. "The Real China Hands." *Foreign Affairs*. November - December. Accessed aprilie 21, 2023.
<https://www.foreignaffairs.com/united-states/real-china-hands-what-us-can-learn-from-asian-allies>
- Gries, Peter. 2020. "Nationalism, Social Influences, and Chinese Foreign Policy." In *China and the World*, by David Shambaugh, edited by Kindle. Oxford: Oxford University Press.
- Guvernul Japoniei . 2022. "National Security Strategy of Japan." *Cabinet Secretariat*. decembrie. Accessed aprilie 7, 2023.
<https://www.cas.go.jp/jp/siryou/221216anzenhoshou/nss-e.pdf>
- Hiebert, Murray. 2020. *Under Beijing's Shadow. Southeast Asia's China Challenge*. Washington DC: Center for Strategic & International Studies.
- IISS. 2022. "The Military Balance 2022." Abingdon: Routledge Journals.
- IISS. 2023. "The Military Balance 2023." Abingdon: Routledge Journals.

- Ikenberry, G. John, Andrew J. Nathan, Susan Thornton, Sun Zhe, și John J. Mearsheimer. 2022. „A Rival of America’s Making?” *Foreign Affairs* March/April: 172-188.
- IMF. 2022. *World Economic Outlook*. International Monetary Fund.
- . 2023. *World Economic Outlook Update*. International Monetary Fund.
- Jo, Eun A. 2022. "Japan and South Korea Are Still Haunted by the Past." *Foreign Affairs*. november 23. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.foreignaffairs.com/japan/japan-and-south-korea-are-still-haunted-past>
- Johnson, Jesse. 2022. "50 years after Okinawa’s return, fears of conflict over Taiwan now a top concern." *The Japan Times*. mai 13. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/05/13/national/okinawa-reversion-anniversary-taiwan-invasion/>
- Johnston, Alastair Iain. 2019. "China in a World of Orders." *International Security* 44 (2): 9-60.
- Jones, Daniel M., Stuart A. Bremer, and J. David Singer. 1996. "Militarized Interstate Disputes, 1816-1992: Rationale, Coding Rules, and Empirical Patterns." *Conflict Management and Peace Science* 15 (2): 163-213.
- Kang, David C. 2007. *China Rising. Peace, Power and Order in East Asia*. Columbia University Press.
- Keohane, Robert O. 1984. *After Hegemony. Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton: Princeton University Press.
- Keohane, Robert O., and Joseph S. Jr. Nye . 2009. *Putere și interdependență*. Iași: Polirom .
- Kinkartz, Sabine. 2022. *G7 members unite to face China and Russia*. iunie 28. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.dw.com/en/g7-western-democracies-unite-to-face-china-and-russia/a-62293032>
- Kolodziej, Edward A. [2005]2007. *Securitate și relațiile internaționale*. Iași: Polirom.

- Kosuke, Takahashi. 2022. "History Overshadows Japan-South Korea Rapprochement." *The Diplomat*. septembrie 29. Accessed aprilie 7, 2023. <https://thediplomat.com/2022/09/history-overshadows-japan-south-korea-rapprochement/>
- Kristensen, Hans M., Matt Kord, and Eliana Reynolds. 2023. "Nuclear Notebook: Chinese nuclear weapons, 2023." Accessed aprilie 7, 2023. <https://thebulletin.org/premium/2023-03/nuclear-notebook-chinese-nuclear-weapons-2023/>
- Kugler, Jacek, and Ronald L. Tammen. 2009 . "Implications of Asia's Rise to Global Status." In *Systemic Transitions. Past, Present, and Future*, by William R. Thompson (coord.). Palgrave MacMillan.
- LaGrone, Sam. 2022. *UPDATED: Carrier USS Ronald Reagan, F-35B Big Deck Operating Near Taiwan as Pelosi Arrives in Singapore; China Renews Threats*. august 1. Accessed aprilie 7, 2023. <https://news.usni.org/2022/08/01/carrier-uss-ronald-reagan-two-f-35b-big-decks-operating-near-taiwan-as-pelosi-arrives-in-singapore-china-renews-threats>
- Lee, James. 2022. *The Strategic Logic of Nancy Pelosi's Visit to Taiwan*. august 5. Accessed aprilie 7, 2023. <https://thediplomat.com/2022/08/the-strategic-logic-of-nancy-pelosis-visit-to-taiwan/>
- Lemke, Douglas. 2002. *Regions of War and Peace*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lewis, Ben. 2023. *2022 in ADIZ Violations: China Dials Up the Pressure on Taiwan*. martie 23. Accessed aprilie 7, 2023.
- Liang, Xiao, Lorenzo Scarazzato, Lucie Béraud-Sudreau, Ana Assis, Nan Tian, Diego Lopes da Silva. 2022. "Trends in World Military Expenditure, 2022." SIPRI.
- Lin, Bonny, Brian Hart, Matthew P. Funaiole, Samantha Lu, Hannah Price, and Nicholas Kaufman. 2023. *Tracking the Fourth Taiwan Strait Crisis*. ianuarie 13. Accessed aprilie 7, 2023. <https://chinapower.csis.org/tracking-the-fourth-taiwan-strait-crisis/>

- Lindberg, Kari. 2023. *U.S. Navy cuts Taiwan transits even as China steps up military pressure*. ianuarie 7. Accessed aprilie 7, 2022. <https://www.japantimes.co.jp/news/2023/01/07/asia-pacific/us-navy-taiwan-strait-passages-2022/>
- Liptak, Kevin, and MJ Lee. 2022. *'I'm not looking for conflict': Biden discusses three-hour meeting with Xi*. noiembrie 15. Accessed aprilie 7, 2023.
- Lisle, Jacques de. 2023. *US-Taiwan relations in 2022 and 2023: the good, the bad and it could be ugly*. ianuarie 5. Accessed aprilie 7, 2023.
- Liu, John, and Paul Mozur. 2023. *Inside Taiwanese Chip Giant, a U.S. Expansion Stokes Tensions*. februarie 22. Accessed aprilie 4, 2023. <https://www.nytimes.com/2023/02/22/technology/tsmc-arizona-factory-tensions.html#:~:text=TSMC%20announced%20the%20Arizona%20factory,advanced%20%E2%80%94%20c%20chip%20making%20technology>
- McPhillips, Deidre. 2023. *Covid-19 killed fewer people in the US in 2022, but early data suggests it was still a leading cause of death*. ianuarie 17. Accessed aprilie 4, 2023. <https://edition.cnn.com/2023/01/17/health/covid-death-reporting-2022/index.html>
- Mearsheimer, John J. 2003. *Tragedia politicii de forță*. Filipeștii de Târg: Antet XX Press.
- Men, Honghua. 2020. *China's Grand Strategy*. Singapore: Springer Natural Singapore, Pekin University Press.
- Miller, Chris. 2022. *Chip War: The Fight for the World's Most Critical Technology*. Scribner.
- Mullen, Andrew. 2023. *China population: 7 takeaways from 2022 figures*. ianuarie 18. Accessed aprilie 5, 2023. <https://www.scmp.com/economy/economic-indicators/article/3207109/china-population-7-takeaways-2022-figures>
- Munroe, Tony, Andrew Osborn, and Humeyra Pamuk. 2022. *China, Russia partner up against West at Olympics summit*. februarie 5.

- Accessed aprilie 7, 2023.
<https://www.reuters.com/world/europe/russia-china-tell-nato-stop-expansion-moscow-backs-beijing-taiwan-2022-02-04/>
- Nellis, Stephen, Karen Freifeld , and Alexandra Alper. 2022. *U.S. aims to hobble China's chip industry with sweeping new export rules*. Octombrie 10. Accessed aprilie 4, 2023.
<https://www.reuters.com/technology/us-aims-hobble-chinas-chip-industry-with-sweeping-new-export-rules-2022-10-07/>
- Newport, Frank. 2022. *Polling in an Era of Political Polarization*. aprilie 29. Accessed aprilie 2023, 2023.
<https://news.gallup.com/opinion/polling-matters/392237/polling-era-political-polarization.aspx>
- Nguyen, Hong Kong, Pham-Muoi Nguyen, and Viet-Ha Nguyen. 2023. *South China Sea in 2022: Deadlock or Not, Disputant States Press Advantages*. ianuarie 5. Accessed aprilie 7, 2023.
<https://fulcrum.sg/south-china-sea-in-2022-deadlock-or-not-disputant-states-press-advantages/>
- Nikitin, Mary Beth D. 2023. *North Korea's Nuclear Weapons and Missile Programs*. martie 29. Accessed aprilie 7, 2023.
- NSC. 2017. "President Donald J. Trump Announces a National Security Strategy to Advance America's Interests." National Security Council. decembrie 18. Accessed aprilie 6, 2023.
- Nye Jr., Joseph S. 2005. *Understanding International Conflicts: An Introduction to Theory and History*. New York: Longman Publishing Group.
- Nye, Joseph S. Jr. 2019. *China will not surpass America any time soon*. 02 19. Accessed aprilie 7, 2023.
<https://www.ft.com/content/7f700ab4-306d-11e9-80d2-7b637a9e1ba1>
- Nye, Joseph S. Jr. 2022. "How not to deal with a rising China" *International Affairs* 1635-1651.
- . 2012. *Viitorul puterii*. Iași: Polirom.

- Olander, Olivia. 2022. *Fauci on Covid lab leak theory: 'I have a completely open mind'*. noiembrie 11. Accessed aprilie 5, 2023. <https://www.politico.com/news/2022/11/27/fauci-china-covid-lab-leak-theory-00070867>
- . 2022. *U.S. orders aircraft carrier to remain in the region amid China-Taiwan tensions*. Edited by Politico. august 4. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.politico.com/news/2022/08/04/china-taiwan-missile-aircraft-00049925>
- Organski, A.F.K., and Jacek Kugler. 1980. *The War Ledger*. Chicago: University of Chicago Press.
- Palmer, Glenn, Roseanne W. McManus, Vito D'Orazio, Michael R. Kenwick, Mikaela Karstens, , Chase Bloch, Nick Dietrich, Kayla Kahn, Kellan Ritter, and Michael J. Soules. 2020. "The MID5 Dataset, 2011-2014: Procedures, Coding Rules, and Description." *Conflict Management and Peace Science* 470-482.
- Pamuk, Humeyra, and Sarah Marsh. 2022. *G7 urges China to abstain from threats, use of force*. noiembrie 4. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.reuters.com/world/we-cannot-put-china-level-with-russia-eu-top-diplomat-says-2022-11-04/>
- Pelley, Scott. 2022. *President Joe Biden: The 2022 60 Minutes Interview*. septembrie 18. Accessed aprilie 7, 2023.
- Poling, Gregory B. 2023. *Southeast Asia stands firm in the South China Sea*. ianuarie 23. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.eastasiaforum.org/2023/01/23/southeast-asia-stands-firm-in-the-south-china-sea/>
- Pollmann, ina. 2022. "Japan's NATO Outreach Bears Fruit." *The Diplomat* . iulie 7. Accessed aprilie 7, 2023. <https://thediplomat.com/2022/07/japans-nato-outreach-bears-fruit/>
- Popper, Karl R. 2002. *Conjecturi și infirmări*. București: Trei.
- Qi, Chen, and Lanyi Liu. 2019. "The debates among Chinese IR scholars on China's national interest strategy." In *Chinese*

Scholars and Foreign Policy, by Huiyun Feng, Kai He and Yan Xuetong. New York: Routledge.

Sang-Hun, Choe. 2022. "New South Korean President Tries to Make His Mark on Foreign Policy." *The New York Times* . septembrie 18. Accessed aprilie 7, 2023.

<https://www.nytimes.com/2022/09/18/world/asia/south-korea-yoon-china-us.html>

Shin, Mitch. 2022. *The Diplomat*. South Korea's Yoon Suk-yeol Finally Meets Japan's Prime Minister. septembrie 22. Accessed aprilie 7, 2023. <https://thediplomat.com/2022/09/south-koreas-yoon-suk-yeol-finally-meets-japans-prime-minister/>

—. 2022. "Yoon Suk-yeol's UN Debut Overshadowed by Japan-South Korea Summit Debacle." *The Diplomat* . septembrie 21. Accessed aprilie 7, 2023. <https://thediplomat.com/2022/09/yoon-suk-yeols-un-debut-overshadowed-by-japan-south-korea-summit-debacle/>

Shinkman, Paul D. 2022. *China Sails Warships Near Guam in Warning to U.S. Over Taiwan*. decembrie 29. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.usnews.com/news/world-report/articles/2022-12-29/china-sails-warships-near-guam-in-warning-to-u-s-over-taiwan>

Silver, Laura. 2022. *Some Americans' views of China turned more negative after 2020, but others became more positive*. septembrie 28. Accessed aprilie 6, 2023. <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2022/09/28/some-americans-views-of-china-turned-more-negative-after-2020-but-others-became-more-positive/>

Silver, Laura, Kat Devlin, and Christine Huang. 2021. *Large Majorities Say China Does Not Respect the Personal Freedoms of Its People*. iunie 30 . Accessed aprilie 6, 2023. <https://www.pewresearch.org/global/2021/06/30/large-majorities-say-china-does-not-respect-the-personal-freedoms-of-its-people/>

SIPRI. 2023. *Military expenditure (current USD)*. Accessed aprilie 7, 2023. <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.CD>

- Smith, Noah. 2023. *Three more books about the technology wars*. Accessed aprilie 4, 2023. <https://noahpinion.substack.com/p/three-more-books-about-the-technology>
- Smith-Schoenwalder, Cecelia. 2022. *How COVID-19 Will Shape the 2022 Midterm Elections*. octombrie 26. Accessed aprilie 5, 2023. <https://www.usnews.com/news/elections/articles/the-coronavirus-and-the-2022-elections>
- Soare, Simona. 2013. "Tranziția de putere." In *Relațiile internaționale contemporane. Teme centrale în politica mondială*, by Daniel Biró. Iași: Polirom.
- Spring, Jake. 2022. *COP27: China's climate envoy says expects cooperation with U.S. to continue*. noiembrie 19. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.reuters.com/business/cop/cop27-chinas-climate-envoy-says-expects-cooperation-with-us-continue-2022-11-19/>
- SPSP. 2022. *Mid-Decade Challenges to National Competitiveness*. Special Competitive Studies Project.
- Strange, Susan. 1997. *State și piețe*. Iași: Polirom.
- Sullivan, Kate, and Devan Cole . 2019. *Six big moments from Donald Trump's historic visit to North Korea*. iunie 30. Accessed aprilie 7, 2023. <https://edition.cnn.com/2019/06/30/politics/north-korea-kim-jong-un-donald-trump-meeting-moments/index.html>
- Tan, Yvette, and David Molloy. 2022. *Taiwan: Nancy Pelosi meets President Tsai to Beijing's fury*. august 3. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.bbc.com/news/world-asia-62398029>
- The Taiwan Affairs Office . 2022. *Full Text: The Taiwan Question and China's Reunification in the New Era*. august 10. Accessed aprilie 7, 2023. <https://english.news.cn/20220810/df9d3b8702154b34bbf1d451b99bf64a/c.html>
- The US-Taiwan Business Council. 2022. *Taiwan in the National Defense Authorization Act (NDAA)*. decembrie 23. Accessed

aprilie 7, 2023. <https://www.ustaiwandefense.com/taiwan-in-the-national-defense-authorization-act-ndaa-2023/>

- The White House. 2022. "National Security Strategy." *The White House*. octombrie 22. Accessed octombrie 12, 2023.
- . 2022b. *Quad Joint Leaders' Statement*. mai 24. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/05/24/quad-joint-leaders-statement/>
- . 2022c. *Remarks by President Biden at the 27th Conference of the Parties to the Framework Convention on Climate Change (COP27) | Sharm el-Sheikh, Egypt*. noiembrie 11. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/11/11/remarks-by-president-biden-at-the-27th-conference-of-the-parties-to-the-framework-convention-on-climate-change-cop27-sharm-el-sheikh-egypt/>
- The World Bank. 2023f. *GDP (current US\$)*. The World Bank.
- . 2023g. *GDP per person employed (constant 2017 PPP \$)*. Accessed aprilie 4, 2023. <https://data.worldbank.org/indicator/SL.GDP.PCAP.EM.KD?locations=1W-US-CN>
- . 2023h. *GDP, PPP. (current international \$)*. Accessed aprilie 4, 2023. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.PP.CD?locations=US-CN>
- . 2023c. *GNI per capita, Atlas method (current US\$)*. Accessed martie 24, 2023. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GNP.PCAP.CD>
- . 2023b. *GNI, Atlas Method (current US\$)*. Accessed martie 24, 2023. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GNP.ATLS.CD?locations=1W-GB>
- . 2023a. *ICP National Accounts Expenditure Data*. Accessed martie 22, 2023.

- . 2023e. *Military expenditure (% of GDP) - United States, China*. Accessed aprilie 7, 2023. <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=US-CN>
- . 2023d. *Research and development expenditure (% of GDP) - China, United States*. Accessed aprilie 7, 2022. <https://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS?locations=CN-US>
- United Nations Climate Change. 2022. *Sharm el-Sheikh Implementation Plan*. noiembrie 20. Accessed aprilie 7, 2023. <https://unfccc.int/documents/624444>
- United States Census Bureau. 2023. *Trade in Goods with China*. Accessed aprilie 4, 2023. <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5700.html>
- USNI News. 2022. *USNI News Fleet and Marine Tracker*. august 1. Accessed aprilie 5, 2023. https://news.usni.org/wp-content/uploads/2022/08/FT_8_1_22_a-2.jpg
2022. *USTR*. martie 28. Accessed aprilie 4, 2023. <https://www.federalregister.gov/documents/2022/03/28/2022-06397/notice-of-reinstatement-of-certain-exclusions-chinas-acts-policies-and-practices-related-to>
- Vasquez, John A. 2009. *The war puzzle revisited*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Vasquez, John A. 1996. "When Are Power Transitions Dangerous? An Appraisal and Reformulation of Power Transition Theory." In *Parity and War. Evaluations and Extensions of The War Ledger*, by Jacek Kugler and Douglas Lemke. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Waever, Ole. 1997. "Figures of international thought: introducing persons instead of paradigms." In *The future of international relations*, by Iver B. Neumann and Ole Waever, 20. New York: Routledge.
- Wei, Chen, Chen Xilu, Hsieh Chang-Tai, and Song Zheng. 2019. *A Forensic Examination of China's National Accounts*. Brookings Papers on Economic Activity. <https://www.brookings.edu/bpea-articles/a-forensic-examination-of-chinas-national-accounts/>

- WHO. 2022. *WHO Member States agree to develop zero draft of legally binding pandemic accord in early 2023*. december 7. Accessed aprilie 5, 2023. <https://www.who.int/news/item/07-12-2022-who-member-states-agree-to-develop-zero-draft-of-legally-binding-pandemic-accord-in-early-2023>
- Wishnick, Elizabeth. 2022. *THE CHINA- RUSSIA 'NO LIMITS' PARTNERSHIP IS STILL GOING STRONG*. octombrie 12. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.cna.org/our-media/indepth/2022/10/the-china-russia-no-limits-partnership-is-still-going-strong>
- WTO. 2023. *World Trade Statistical Review* . World Trade Organization.
- Xi, Jinping,. 2022. *Hold High the Great Banner of Socialism with Chinese Characteristics and Strive in Unity to Build a Modern Socialist Country in All Respects* . http://english.scio.gov.cn/20thcpcongress/2022-10/22/content_78480781.html
- Xuetong, Yan. 2020. "apud Edward Osnos, "The Future Of America's Contest With China"." *The New Yorker*. ianuarie 6. Accessed aprilie 7, 2023. <https://www.newyorker.com/magazine/2020/01/13/the-future-of-americas-contest-with-china>
- . 2019. *Leadership and the Rise of Great Powers*. Princeton: Princeton University Press.
- Yong, Ed. 2022. *America is sliding into the long pandemic defeat*. iulie 27. Accessed aprilie 5, 2023. <https://www.theatlantic.com/health/archive/2022/06/pandemic-protections/661378/>
- Zhang, Junhua. 2023. *China tries to charm Southeast Asia*. ianuarie 30. Accessed aprilie 7, 2023.
- Zhou, Fangyin. 2019. "How Chinese scholars view the evolution of the international structure?" In *Chinese Scholars and Foreign Policy*, by Huiyun Feng, Kai He and Yan Xuetong. New York : Routledge.
- Zodian, Mihai. 2022. "Un an de tranziție în Asia de Est." In *Evaluare strategică 2021*, by Florian Cîrciumaru. București: UNAp.